

Η ΣΥΜΒΑΣΙΛΕΙΑ ΛΕΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Κεχαγιᾶ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 15 ὑπὸ ἡμερομηνίαν 15 Ἀπριλίου φύλλῳ τῆς Ἐστίας δημοσιευθεῖσα ἐπιγραφή ἐκ τῶν τειχῶν τῆς Θεσσαλονίκης εἶνε ἀξία πολλοῦ λόγου ὑπὸ ἐποψίν ιστορικὴν. Καὶ εἶχε μὲν αὕτη ἐκδοθῆ ἤδη καὶ πρότερον οὕτως, ὥστε οἱ πρότερον αὐτὴν ἐκδόντες, ἰδίως δὲ ὁ κ. Μιχαὴλ Χατζῆ Ἰωάννου ἐν τῇ Ἀστυγραφίᾳ τῆς Θεσσαλονίκης, ἠδυνήθησαν νὰ δια φωτίσωσι τὰ ιστορικὰ γεγονότα τὰ συνδεδεμένα πρὸς τὴν γενομένην ἀνακαινίσιν τῶν τειχῶν τῆς Θεσσαλονίκης ἀρχομένου τοῦ δεκάτου αἰῶνος, περὶ ἧς ποιεῖται λόγον ἡ ἐπιγραφή. Ἄλλ' εἶνε ἄπορον πῶς οἱ πρὸ τοῦ κ. Κεχαγιᾶ δημοσιεύσαντες τὴν ἐπιγραφὴν παρεγνώρισαν τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν τῶν λέξεων τῶν ἐπομένων εἰς τὰ ὀνόματα τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὅρθως δ' ἀναγινώσκει τὰς λέξεις ταύτας ὁ τελευταῖος τῆς ἐπιγραφῆς ἐκδότης τῶν αὐταδέλφων καὶ αυτοκρατορῶν καὶ φιλοχριστῶν ἡμῶν βασιλέων, ἐν ᾧ οἱ πρὸ αὐτοῦ

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΒΙΚΤΟΡΙΑ
κατὰ τὸ 1880 μνηστικὴν ἐκεί αὐτῆς

τὴν ἐπιγραφὴν δημοσιεύσαντες ἔγραψαν τοῦ αὐταδέλφου καὶ αυτοκράτορος καὶ φιλοχριστοῦ ἡμῶν βασιλέως. Τὸ πανομοιότυπον τὸ συνοδεῦον τὴν διατριβὴν τοῦ κ. Κεχαγιᾶ οὐδεμίαν ἐπιτρέπει ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ὀρθοῦ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ, ἢ ἄλλως ἀπαιτεῖ καὶ αὐτὴ ἡ εὐδόξια τῆς ἐννοίας.

Ἄλλὰ καὶ ιστορικῶς εὐρίσκειται ὀρθὴ τοιαύτη ἀνάγνωσις, ἀποδεικνύουσα τὴν συμβασιλείαν τοῦ αυτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι τὸ πλεῖστον παρεσιωπήθη τὸ γεγονός τοῦτο ὑπὸ τῶν ιστορησάντων τὰ κατὰ τὸν Λέοντα Βυζαντινῶν, ἀλλ' ἐπ' ἴσης παρατηρητέον, ὅτι ἡ ἐκ Θεσσαλονίκης ἐπιγραφή ἐπικυρόνει μόνον ἀσφαλέστατα, ἄλλως δὲ δὲν διδάσκει νῦν τὸ πρῶτον τὰ κατὰ τὴν συμβασιλείαν ταύτην, περὶ τῆς ὁποίας ἐξαφανίζεται διὰ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης πᾶσα τυχὸν ὑφισταμένη ἢ ἐκφρασθεῖσα ἀμφιβολία.

Ἐκτὸς τῆς ἐπιγραφῆς τὴν συμβασιλείαν τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐγνωρίζομεν ἤδη ἐκ τῶν νομισμάτων. Ἡδὴ ζῶντος τοῦ πατρὸς ἀμφοτέρων Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα ἐκόπησαν νομίσματα φέροντα πρὸς τῇ εἰκόνι τοῦ Βασιλείου τὰς εἰκόνας καὶ τὰ ὀνόματα τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ὡς κύριουστων (1). Ἄλλὰ καὶ ὅτε Βασίλειον τὸν Μακεδόνα, θανόντα τῷ 886, διεδέχθη Λέων ὁ Σοφός, βλέπομεν πλὴν νομισμάτων, ἐφ' ᾧ ἐκπροσίσταται οὗτος μόνος, καὶ ἄλλα ἐφ' ᾧ εἰκονίζονται ἀμφοτέροι φέροντες διάδημα καὶ κρατοῦντες ἑαυτοῦ τὸ λάβαρον καὶ ἐπιγραφόμενοι βασιλεῖς. Ὅρθως δὲ εἰκάσεν ἤδη ὁ Sauley, ὅτι ἡ ὑπαρξίς τῶν τοιούτων νομισμάτων ἀποδεικνύει ἀναμφηρίστως, ὅτι ὁ Ἀλεξάνδρος ἤξιώθη τῶν αυτοκρατορικῶν τιμῶν μετὰ καὶ τοῦ Λέοντος. Ἄλλ' ὁ Γαλάτης νομισματολόγος προσέθηκεν, ὅτι πιθανῶς ὁ Λέων, πρεσβύτερος ὢν καὶ μετ' ἀνυπομονησίας καραδοκῶν τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, κατώρθωσε

τέλος τοῦτο, ὡς ἀποδεικνύουσι τὰ τε πολλὰ νομίσματα τὰ φέροντα μόνον τοῦ Λέοντος τὴν εἰκόνα καὶ ἡ κατὰ τὸν θάνατόν του ὑπ' αὐτοῦ ἀνάθεσις εἰς τὸν Ἀλεξάνδρον τῆς κηδεμονίας τοῦ ἀνηλίκου Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου. Διὰ ταῦτα ὑποτοπάζει ὁ Sauley, ὅτι τὰ νομίσματα τὰ κοπέντα καινῇ ὑπὸ τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐχαρᾶχθησαν κατὰ τὰς ἀρχὰς μόνον τῆς βασιλείας τοῦ Λέοντος καὶ πρὶν ἢ οὗτος ἀπαλλαγῆ τοῦ συναρχοντος, εἰς ὅν ἐπειτα ἀφῆκε μόνον τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως, στερήσας αὐτὸν τῶν λοιπῶν προνομίων τῆς βασιλείας, ἐν οἷς καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ ὀνόματος καὶ

(1) F. de Sauley Essai de classification des suites monétaires byzantines. Metz. 1836 σ. 204 κ. ε. — J. Sabatier Description générale des monnaies byzantines. Paris. 1862. Τόμ. Β' σ. 109 κ. ε. *18. καὶ Πίν. XLV ἀρ. 6—10

(2) F. de Sauley ἐνθ' ἂν. σ. 211. — J. Sabatier ἐνθ' ἂν. σ. 115. *18. καὶ Πίν. XLIV ἀρ. 17—20.

τῆς εἰκόνης αὐτοῦ ἐπὶ τῶν αυτοκρατορικῶν νομισμάτων.

Ἄλλὰ μετὰ τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐκ Θεσσαλονίκης ἐπιγραφῆς πίπτει κατὰ μέγα μέρος ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ Sauley, καθότι ἀποδεικνύεται, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο καὶ ἐθεωρεῖτο συμβασιλεὺς τοῦ Λέοντος πολλὰ ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βασιλείου, ἤτοι μέχρι τοῦλάχιστον τοῦ 904, ὅτε ἀποσταλεῖς ὑπὸ τῆς βασιλείας εἰς Θεσσαλονικὴν Λέων ὁ Χιτζιλάρχης ἀνεκίνησε τὴν πύλην, ἐφ' ἧς ἐχαραχθῆ ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιγραφῆ.

Ἄλλ' ἴδωμεν τίνα περὶ τῆς συμβασιλείας ταύτης τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου λέγουσιν οἱ Βυζαντινοὶ χρονογράφοι οἱ ἐξιστορησαντες τὰ κατὰ τὸν Λέοντα καὶ τὸν Ἀλέξανδρον. Παραδόξον εἶνε, ὅτι οἱ πλείστοι τούτων οὐδένα λόγον ποιοῦνται περὶ τῆς ταύτης συμβασιλείας, καὶ μόνον παρεϊάγουσι τὸν Ἀλέξανδρον κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Λέοντος ἀναλαμβάνοντα τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἢ μᾶλλον τὴν κηδεμονίαν τοῦ ἀνηλικίου υἱοῦ τοῦ Λέοντος, Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου. Κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν πρῶτος τῶν ἱστορησάντων τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ συνεχίζων τὴν χρονογραφίαν Γεωργίου τοῦ ἐπιλεγόμενου Ἀμαρτωλοῦ ἀνώνομος λογοθέτης, γραφῆς πιθανῶς περὶ τὸ 959, ὡς ἐξῆς παρέστησε τὰ κατὰ τὴν ἀνάβασιν τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὸν θρόνον: «Μαίω δὲ μηνί ια' τελευτᾷ Λέων προχειρισάμενος Ἀλέξανδρον, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βασιλέα... ἐκλιπαρήσας καὶ δεηθεὶς αὐτοῦ φυλάττειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντίνον.»⁽¹⁾

Περὶ τοὺς αὐτοὺς δὲ χρόνους ἔγραψεν ὁ συνεχιστὴς τοῦ χρονογράφου Θεοφάνους: «Μαίω δὲ ια', ἡμέρα γ', ἰνδικτιώνος ιε', τελευτᾷ Λέων ὁ βασιλεὺς, Ἀλεξάνδρῳ τῷ αὐτοῦ ἀδελφῷ τὴν βασιλείαν παραδούς...»⁽²⁾ Καὶ προσθέτει ὁ αὐτὸς κατωτέρω περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου τὰ ἐξῆς: «ὁ οὖν Ἀλέξανδρος, καὶ παλαι τοῦτο ἔργον ἔχων, πτὸ ἀβροδιαίτης εἶναι καὶ τοῖς κυνηγεσίαις προσέχειν διὰ τὰς ὑπεροφίας τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λέοντος καὶ μηδὲν βασιλείως ἔργον διαπραττεσθαι, ἀλλὰ τὸ τρυφᾶν καὶ ἀσελγείαις σχολάζειν ἠγαπηκῶς, μονώτατος ἄρξας οὐδὲν γενναῖον ἢ λόγου ἄξιον κατεπράξατο. Ἄμα γὰρ πτῷ γενέσθαι μονοκράτωρ κτλ...»⁽³⁾

Ὅπως ἀνάλογα εἶνε τὰ παρὰ Συμεῶν τῷ Μαγίστρῳ καὶ Ἰωάννῃ τῷ Σκυλίτζῃ. Παρὰ δὲ τῷ κατὰ τὰ μέσα τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος γρα-

ψαντι Μιχαὴλ τῷ Γλυκᾷ οὐδὲ μνεῖα κἄν γίνονται τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλ' ἐν μεγάλῃ τῶν πραγμάτων συγχύσει ὡς ἄμεσος διαδοχὸς τοῦ Λέοντος παρουσιάζεται ὁ Κωνσταντίνος. Τελευτῶντος δὲ τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος ἔγραψε Κωνσταντίνος ὁ Μανασσῆς περὶ τοῦ Λέοντος τελευτῶντος τὰ ἐξῆς:

Καὶ συνιδὼν τὸν θάνατον καὶ τὴν τοῦ σκῆνους λύσιν, κράτορας ἀναδείκνυσιν αὐτάνακτας αὐτάρχους Ἀλέξανδρον τὸν ἀδελφὸν καὶ παῖδα Κωνσταντίνον... Καὶ προσθέτει κατωτέρω περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου:

Ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος τρυφαῖς ἐσχολακῶς καὶ πότοις καὶ μόνον τὸν γαργαλισμὸν τοῦ σώματος φροντίσας, ἄλλο δ' οὐδὲν κατᾶξίον τοῦ τηλικούτου κράτους οὐ δράσας, οὐ φθεγγόμενος, οὐ σκῶν κατὰ καρδίαν, ὡς ἄνθος ἔρρουσεν ὑγρὸν ἐμπαρὰνθὲν ἡλίω, καὶ τάχιον ἐξέλιπε νόσοις ταχεῖς φθινάσι. Καὶ Κωνσταντίνος γίνεται μοναρχος, μονοκράτωρ κτλ. (1)

Τὰ δὲ παρὰ τῷ Ἰωῆλ βραχέα φαίνονται ἀπορρέοντα ἐκ τοῦ χρονικοῦ τοῦ ἀνωνόμου λογοθέτου: ἀκοιλιακῶ δὲ νοσήματι περιπεσὼν (ὁ ἄλλω) τελευτᾷ προχειρισάμενος Ἀλέξανδρον τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν, πολλὰ δεηθεὶς αὐτοῦ φυλάττειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντίνον (2) »

Κατὰ ταῦτα πᾶσαι αὗται αἱ πηγαὶ οὐ μόνον βασιλεύοντος τοῦ Λέοντος οὐδεμίαν ποιοῦνται μνεῖαν τῆς συμβασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλὰ, ὡς ἐξεστὶν ἰδεῖν ἐκ τῆς παραθέσεως τῶν σχετικῶν χωρίων, ἢ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λέοντος ἐπὶ τὸν θρόνον ἀνάβασιν τοῦ Ἀλεξάνδρου ὡς κηδεμόνος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου παρουσιάζεται ὡς πρώτη προχειρισίς αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ θνήσκοντος βασιλέως. Μόνον δὲ τὰ τοῦ συνεχιστοῦ τοῦ Θεοφάνους ἠδύνακτο νὰ θεωρηθῶσιν ἐν μέρει ὡς ὑποδεικνύοντα καὶ προτέρην αὐτοῦ βασιλικὴν ἀρχὴν διὰ τῶν λέξεων *μονώτατος* καὶ *μονοκράτωρ*, εἰ καὶ ἡ τελευταία αὕτη λέξις καὶ ἄλλως εὐρηταὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἄνευ τινὸς ἐκφραστικῆς ἀντιθέσεως ὡς δυναμένη ἴσα καὶ τὸ *αὐτοκράτωρ*, βασιλεὺς.

Ἄλλὰ πρὸς τὴν τοιαύτην ἐντελῆ παρασιώπησιν τῆς συμβασιλείας τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ὑπὸ τῶν παρὰ Βυζαντινοῖς ἀπὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος μεσοῦντος μέχρι καὶ τοῦ δεκάτου τρίτου χρονογραφησάντων φαίνεται πως ἀντικειμενὸν ἐν καὶ μόνον χωρίον τοῦ Ἰωάννου Ζωναρά, ζήσαντος ἐπὶ Ἀλεξίου Α' τοῦ Κομνηνοῦ (1081—1118). Ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ *Χρονικῇ* αὐτοῦ διηγεῖται ὡς ἐξῆς διατυπώνει τὰ κατὰ τὴν ἀνάβασιν τῆς βασιλείας εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ὑπὸ τοῦ Λέοντος θνήσκοντος: « τότε δὲ τελευτῶν τὴν αὐτάρχίαν τῷ ἀδελφῷ κατέλιπεν Ἀλεξάνδρῳ καὶ τὸν υἱὸν αὐτῷ παραδέ-

(1) *Μανασσῆς* ἐν ἐκδ. Βόννης στ. 5409 κ. ε.

(2) Ἰωῆλ ἐν ἐκδ. Βόννης σ. 56, 14 κ. ε.

δωκεν, ἀξιώσας ἐπιμαλεῖσθαι αὐτοῦ καὶ ἀνγειν βασιλικῶς καὶ αὐτοκράτορα καταλιπεῖν... Ἀὐτάρχης δὲ ὁ βασιλεὺς οὐτοσί οὐδὲν εἰκότως πείργασκετο βασιλεῖ, ἀλλὰ τρυφαῖς καὶ θήραις καὶ ἀσελγείαις ἐξέδωκεν ἑαυτὸν, τὰ δὲ τῆς βασιλείας καὶ κοινὰ πράγματα ἀνθρώποις ἀνέθετο ἀγύρταις καὶ τοῖς ἐκ τριῶν, οὓς πρὸ τῆς μοναρχίας ἐπιρρήτων εἶχε πράξεων κοινῶν κτλ. »⁽¹⁾

Καὶ ἡ μὲν ἐκ τῶν προγενεστέρων χρονογραφῶν ἐξάρτησις καὶ τοῦ Ζωναρά εἶνε προφανής. Ἄλλ' ἐπ' ἴσης σαφῆς εἶνε ἡ ἀλλοία παρ' αὐτοῦ διατύπωσις τῶν πραγμάτων καὶ ἡ κατ' ἐξαιρέσιν πρὸς τὰς ἄλλας πηγὰς ἐν τῇ διηγήσει αὐτοῦ ὑπολαμβάνουσα παράστασις τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λέοντος ὡς συνεχείας προτέρας αὐτοῦ ἀρχῆς καὶ οὐχὶ ὡς ἀπλῆς τὸ πρῶτον ἡδὴ ἐπερχομένης ἀναθέσεως εἰς αὐτὸν κηδεμονίας τοῦ ἀνήθου ἀνεψιῦ. Εἶνε δὲ ἡ τοιαύτη ἐκθεσις τῶν πραγμάτων τοσοῦτο μᾶλλον ἀξία παρατηρήσεως ὅσῳ ὁ Ζωναρᾶς διὰ τὴν φράσεως ἐπιρρήτων εἶχε πράξεων κοινῶν καὶ διὰ τῶν ἐν γένει περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου λεγομένων ἀποδεικνύεται ἡ πίστις εὐνοῦς πρὸς αὐτόν. Εἶνε λοιπὸν σαφές, ὅτι ὁ Ζωναρᾶς μόνος τῶν ἡμῶν γνωστῶν Βυζαντινῶν χρονογράφων εἶχε πιθανώτατα πρὸ αὐτοῦ καὶ ἄλλας πηγὰς διαφόρως τῶν ἄλλων μέχρις ἡμῶν περιωθεισῶν παριστανούσας τὰ κατὰ τὴν διαδοχὴν τοῦ Λέοντος ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ πιθανώτατα μνημονεύουσας καὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι καὶ πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Λέοντος ὁ Ἀλέξανδρος συνεβασίλευε μετὰ τοῦ Λέοντος, ἅτε ἡδὴ ὅτε ἐξῆς ὁ κοινὸς πατήρ Βασίλειος ἀνακηρυχθεὶς ὑπ' αὐτοῦ συναύγουστος μετὰ καὶ τοῦ Λέοντος.

Ἄλλὰ τίς ὁ λόγος δι' ὃν τὸ σπουδαῖον τοῦτο γεγονός παρσιωπάται ὑπὸ τῶν ἄλλων Βυζαντινῶν χρονογράφων, παριστάνεται δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ὡς ἀπλοῦς κηδεμὸν τοῦ Κωνσταντίνου καὶ δὴ ὡς ἄδικος αὐτοῦ ἐπίτροπος, μελετήσας τὸν παραγκωνισμόν αὐτοῦ; Τὸν λόγον τοῦτον νομίζω, ὅτι δυναμειθὰ νὰ εὐρωμεν ἐξετάζοντες αὐτὴν τὴν φύσιν καὶ προέλευσιν τῶν πηγῶν, αἵτινες οὕτω παριστανουσι τὰ πράγματα. Ἐχομεν προφανῶς πρὸ ἡμῶν σειρὰν χρονογραφῶν ἄμεσως ἢ ἐμμέσως συνδεομένων πρὸς αὐτὸν τὸν Κωνσταντίνον τὸν Πορφυρογεννητον. Πρῶται δὴ τῆς πηγῆς, ἐξ ὧν ἀπορρέουσιν αἱ εἰδήσεις τῶν χρονικῶν ἄς κατελέξαμεν ἀνωτέρω πρὸ τοῦ χωρίου τοῦ Ζωναρά, εἶνε ὁ ἀνώνομος λογοθέτης καὶ ὁ συνεχιστὴς τοῦ Θεοφάνους. Ἄλλ' ὁ μὲν λογοθέτης, εἰ καὶ οὗτος δὲν εἶνε, ὡς ὑπέθετεν ὁ Muralt, ὁ γνωστὸς Συμεῶν ὁ ἐν

ἔτει 904 ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἀλώσεως τῆς Θεσσαλονίκης μνημονευόμενος⁽¹⁾, εἶνε ὅπως δὴ ποτε ἀνὴρ τὰ πρῶτα φέρων ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ πάντως φίλια πρὸς αὐτὸν φρονῶν. Ὁ δὲ τὰ μετὰ τὸν Θεοφάνη γραφῆς εὐρίσκατο εἰς ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὸν Κωνσταντίνον, ὅστις μάλιστα, ὡς ἤδη φησὶ μαρτυρεῖται, καὶ αὐτῇ χειρὶ συνέταξε μέρος τοῦλάχιστον τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης συγγραφῆς. Ἐκ τῶν δύο δ' ἐκείνων χρονογραφῶν, τῆς τοῦ λογοθέτου καὶ τῆς συνεχείας τοῦ Θεοφάνους, ἀπέρρουσαν καὶ αἱ ἄλλαι πηγαί, ἄς κατελέξαμεν, πλὴν τοῦ χρονικοῦ τοῦ Ζωναρά. Ἄλλ' εἶνε προφανές, ὅτι οἱ κατὰ τοὺς χρόνους καὶ ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἱστορήσαντες τὰ τῆς βυζαντινῆς βασιλείας εἶχον καὶ διαθέσιν καὶ συμφέρον νάποκρύψωσι τὴν πλήρη ἀλήθειαν περὶ τῶν κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον.

Λέγω δὲ ταῦτα, ἐπειδὴ ἀπαρκαγνώριστος εἶνε ἡδὴ ἀπὸ τῶν χρόνων καθ' οὓς ἐξῆς ὁ Βασίλειος μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου ἀντιθεσίς τις, ἐξακολουθήσασα ἢ μᾶλλον ἐπιταθείσα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λέοντος μεταξὺ Ἀλεξάνδρου καὶ Κωνσταντίνου. Τῆς παλαιᾶς δ' ἐκείνης μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν ἀντιθέσεως ἀπηχῆματα εὐρίσκωμεν παρὰ τοῖς συνεχισταῖς Γεωργίου τοῦ μοναχοῦ⁽²⁾ καὶ Συμεῶνος τοῦ μαγίστρου⁽³⁾. Παρὰ τούτοις, γινόμενου λόγου περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Λέοντος ἐξ Εὐδοκίας τῆς Ἰγгерίνης, τῆς τρίτης συζύγου τοῦ Βασιλείου, ὁ Λέων λέγεται υἱὸς τῆς Εὐδοκίας καὶ τοῦ προκατόχου τοῦ Βασιλείου Μιχαὴλ ἔτι περιόριστος. Κατὰ ταῦτα δὲ ὁ Βασίλειος παριστάνεται ὡς λαβὼν εἰς γάμον τὴν Εὐδοκίαν οὕτως εἶπεν ἐπὶ λογαριασμῷ τοῦ Μιχαὴλ, ὁ δὲ ζῶντος ἀκόμη ἐκείνου ὑπὸ τῆς Ἰγгерίνης τεχθεὶς Λέων ἐθεωρεῖτο νόθον τέκνον τοῦ Βασιλείου. Μόνος δὲ γνήσιος αὐτοῦ υἱὸς ἠδύνατο νὰ θεωρηθῆ ὁ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βασιλείου γεννηθεὶς τῷ 871 ἢ 872 Ἀλέξανδρος. Τοῦτο δὲ καὶ λέγεται ῥητῶς παρὰ τοῦ συνεχιστοῦ Γεωργίου τοῦ μοναχοῦ, γραφοντος ταῦτα: « ἐγεννήθη δὲ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς τοῦ Ἰγгерος Εὐδοκίας, οὗτος ὁ παῖς γνήσιος ὢν Βασιλείου. »⁽⁴⁾

Φανερὰ εἶνε τὰ ἐπακολουθήματα τῶν τοιούτων ἐν Βυζαντίῳ διαδόσεων, ἄς μεταβιβάξουσιν

(1) *18e Ferd. Hirsch Byzantinische Studien*, Berlin 1876 σ. 51 κ. ε.

(2) *18. ἐκδ. Βόννης (ἔπισθεν Θεοφάνους)* σ. 835, 4 κ. ε.—*Ἐκδ. Muralt* σ. 747, 1 κ. ε.

(3) *18. ἐκδ. Βόννης (ἔπισθεν Θεοφάνους)* σ. 681 13 κ. ε.—*Σημειωτέον*, ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ τὸ ὄνομα Κωνσταντίνος ἐπανορθωτέον εἰς τὸ Λέων ἐν συγκρίσει

πρὸς τὸ ἐν τῇ προηγούμενῃ σημ. αναγραφόμενον χωρίον.

(4) *Ἐκδ. Muralt* σ. 755, 3 κ. ε. *Πρὸβλ. καὶ Rambaud* L' empire Grec au dixième siècle. Paris. 1870 σ. 7.

(1) Ζωναρᾶς XVI, 14 ἐκδ. Dindorf.

(1) *18. Ed. de Muralt Χρονικὸν σύντομον... Γεωργίου Ἀμαρτωλοῦ μοναχοῦ*. Ἐν Πετρούπολει. 1859 σ. 795, 1-6.

(2) *Συνεχιστὴς Θεοφάνους* ἐν ἐκδ. Βόννης σ. 377, 12 κ. ε.

(3) *Αὐτόθι* σ. 378, 18 κ. ε.

εἰς ἡμᾶς καὶ αὐτοὶ οἱ ἄλλως εὐμενεῖς πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Λέοντος Κωνσταντίνου συγγράφεις. Ὁ Λέων, ἀνάβας ἐπὶ τὸν θρόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς, ἄτε ὢν πρεσβύτερος, ἐπωφελικία, ὡς εἰκός, τὸν Ἀλέξανδρον, ὃν ἡ κοινὴ γνώμη ἀνεγνώριζεν ὡς πορφυρογέννητον, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὡς μόνον γνήσιον υἱὸν Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα. Τοῦτο βεβαίως σημαίνουναι αἱ ὑπεροφίαι τοῦ Λέοντος πρὸς τὸν ἀδελφόν, περὶ ὧν ποιεῖται λόγος ὁ συνεχιστὴς τοῦ Θεοφάνους. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος, καίπερ ὢν καὶ μείνας νόμιμος συναρχων τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ, δὲν εἶχε τὰς ἀρετὰς ἐκείνας, δι' ὧν θά ἠδύνατο νὰ ὑπερισχύσῃ τοῦ πολλῶ ἀνωτέρου αὐτοῦ Λέοντος, εἰ καὶ ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἐν τῷ βυζαντικῷ λαῷ φίλους εὐνοοῦντας αὐτὸν μαλλον ἐκείνου ὡς γεννηθέντα βασιλεύοντος ἤδη τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μιχαῆλ, εἰς ὃν αἱ κακαὶ γλῶσσαι ἀνέφερον τὴν γέννησιν τοῦ Λέοντος. Αἱ ἡγεμονικαὶ ἀρεταὶ τοῦ Λέοντος ἐπεσκίασαν τὸν εἰς πότους καὶ κυνηγίαι ἐπιδοθέντα Ἀλέξανδρον, ὃ δὲ πρεσβύτερος ἀδελφός, καὶ χωρὶς νὰ στερῆσῃ κατὰ τύπος τῆς βασιλείας τὸν νεώτερον, ἐρριψεν αὐτὸν κατ' ὀλίγον εἰς λησμοσύνην. Διὰ τοῦτο βλέπομεν τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιχαρᾶσσομενον ἐπὶ τῶν νομισμάτων καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς Θεσσαλονίκης ὡς συναρχοντα, κατὰ τύπος τοῦλά-

χιστον, τοῦ Λέοντος. Ἀλλὰ μετὰ τὸ ἔτος 904, ὅτε ἀνεκαινίσθησαν τὰ τείχη τῆς Θεσσαλονίκης, δὲν εἴμεθα βέβαιοι ἂν ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τύπος συμβασιλεύων ὁ Ἀλέξανδρος. Ἴσως ἔκτοτε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Λέοντος ἡ ἀφάνεια τοῦ Ἀλεξάνδρου προέβη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ τοιμήσῃ ὁ Λέων καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν νομισμάτων νὰ ἐξαλείψῃ τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ. Διότι τοῦτο νομίζω πιθανώτατον, εἰς τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Λέοντος νὰ ποδώσωμεν τὴν χάραξιν τῶν νομισμάτων ἐκείνων, ἐφ' ὧν μόνος τοῦ Βυζαντίου αὐτοκράτωρ παρουσιάζεται ὁ Λέων. Κατ' ὀλίγον δὲ, συνεργούσης καὶ τῆς ὑπὸ τῶν ιστοριογράφων τῆς αὐλῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Λέοντος, τοῦ Κωνσταντίνου, ψευδοῦς παραστάσεως τῶν πραγμάτων, διεστράφη τελείως ἡ ἀλήθεια. Οὕτω δὲ παριστάνεται ὑπὸ πάντων, πλην τοῦ Ζωνναρά, ὁ Ἀλέξανδρος τὸ πρῶτον παρὰ τὴν κλίνην τοῦ ἐπιθανάτου Λέοντος ἀναλαμβάνων ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνήθου Κωνσταντίνου τὴν βασιλείαν, ἢ ἄλλως μόνον ἐπὶ δεκατρεῖς μῆνας κατέσχεν, ἀπὸ τῆς 12 Μαΐου τοῦ 912 μέχρι τῆς 6 Ἰουνίου τοῦ 913, θανὼν ἐξ ἀποπληξίας μετ' ἀκρατον πολυφαγίαν καὶ πολυποσίαν ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν τεσσαράκοντα καὶ ἐνός.

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

Ἡ λυγερή

Συνέχεια τῆς σ. 292

Γ'.

Οἱ πανηγυρισταὶ

Ἡ οἰκία τοῦ Παντελῆ Καινούριου ἦτο πλινθόκτιστος, μετρίου ὕψους καὶ ἀναλόγου πλάτους, μὲ αὐλὴν ἀπεριποίητον κ' ἕνα ἀχυρῶνα ὀπισθεν μὲ ξύλινον ἐξώστην πρὸς τὸν δρόμον εἰς τὸν ὑποϊονέφερε κλιμαξ χονδροειδῆς, ἔχουσα βαθυμίδας ἐκ κέδρου πεπαλαιωμένας καὶ ἀνωμαλούς. Ἐὰ κονιάματα τῶν τοίχων ἦσαν ἀλλοῦ κρημισμένα καὶ ἀλλοῦ ἐξειδημένα ὑπὸ τῶν βροχῶν, ὡς ἐμβαλόμενα λευκὰ καὶ γαιώδη ἐναλλάξ, αἱ γωνίαι καταφαγωμέναι, οἱ στύλοι τοῦ ἐξώστου καὶ τὰ διαζώματα καὶ τὸ πάτωμα σητόδρωτα ἡμίθραυστα ἢ ἐπικλινῆ. Κατ' ἀντιθεσιν ὅμως τὰ παραθύρα καὶ αἱ θύραι ἦσαν γαλκνοβαμμένα, τὸ ἐσωτερικὸν ἐπιμελημένον, τὸ πάτωμα καθαρὸν, παντοῦ δὲ παρετάσσοντο ἐντὸς δοχείων πετρελαίου, ἡμίθραυστων ὑδριῶν, σκωρικισμένων τυροβολίων καὶ ξυλίνων χονδροειδῶν κιβωτίων παντοδ' ἀπ' ἀνθη, πλούσια τὸ χρῶμα καὶ τὴν χαρὶν. Ἐδῶ ἐδέσποζεν ὁ βασιλικὸς ὕψ' ὅλας αὐτοῦ τὰς μορφάς, ἀπὸ τοῦ ἀγαπημένου σγουροῦ μέχρι τοῦ πλατοφύλου, τοῦ ἐκπλήκτοντος μᾶλλον διὰ τοῦ μεγαλείου παρὰ διὰ τῆς εὐωδίας του· ἐκεῖ τὰ γα-

ρύφαλα εἰς στοίβας κοκκίνας ἢ χιονώδεις· ἀλλοῦ ἢ ἀρμπρόρριζα, ὁ ἠδύσμος καὶ ἡ μαντζουράνα εἰς σμαραγδοῦντα καὶ εὐωδιάζοντα στρώματα. Κατὰ τῶν παραθύρων ἐκρέμαντο εἰς ἀφθόνους καὶ μακρὰς πλεξίδας χαλκοπρασίνους ὁ ἀμάραντος καὶ παραπλευρῶς τὸ μεταξάκι ἀντετιθετο καλλιτεχνικώτατα μὲ τὴν θριαμβευτικὴν κατέρυθρον ὄψιν του· εἰς τὰς γωνίας τοῦ ἐξώστου τὸ κρούσταλλον, περιβάλλον νανοφυεῖς κλώνους μὲ τὴν λευκαυγῆ μάζαν του μόλις ἐφαίνετο καθὼς καὶ γεράνι· τὸ βρωμόχορτον ἐπεδείκνυε τὰ χονδρὰ φύλλα του μεταξὺ τῶν πλοκάμων τοῦ κισσοῦ, ὅστις ἀνήρχετο ἐπὶ τοῦ τοίχου κάτωθεν, περιέβαλλε τὸ περίστουλον τοῦ ἐξώστου καὶ ἀνερχοῦτο ἀφθονοῦς ἐπὶ τῆς στέγης. Οὕτω ἡ γηραλαία ὄψις τῆς οἰκίας ἐφαιδρύνετο ἐμετρίαζέτο ἢ σοβαρὰ καὶ τεθλιμμένη ἐκείνη ἐκφρασίς, κ' ἀπαντωμένη εἰς τὰ πεπαλαιωμένα κτίρια ἢ ἐνόμιζε τις ὅτι ἐπίτηδες ἐγκατελείφθη οὕτω ὑπὸ καλλιτέχνου ἐνοίκου. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰς ιδέας τῶν χωρικῶν ἢ φιλόκαλος ἢ μὴ διακόσμησις μᾶς οἰκίας φανερόναι τὰ μέλη καὶ τὰς διαθέσεις τῶν ἐνοίκων τῆς, καθὼς καὶ ὁ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος θόρυβος τὴν οἰκονομικὴν τῶν καταστάσεων, ὁ Παντελῆς Και-

νούριος ἐμαρτυρεῖτο ἀπ' αὐτὰ ὅτι εἶχε πολλὰς θυγατέρας.

Ὅχι καὶ πολλὰς θεέ μου! Πέντε μόνον θυγατέρας εἶχεν ὁ παλαιὸς τροφοδότης τῆς κωμοπόλεως ἐκτὸς τῆς Βασιλικῆς, ἧτις νεομένη τὰ πρωτοτόκια ἔλειπεν ἤδη εἰς τὴν πανηγυριν μετὰ τῆς Φρόσως. Ἀλλὰ καὶ αἱ πέντε αὐταί, κεκτημέναι τὰ κάλλιστα καὶ μόνον σχεδὸν προτερήματα, τοῦ ἀνδρογόνου Καινούριου, τὴν ἀκατασχετον δηλαδὴ φλυαρίαν τῆς μητρὸς καὶ τὴν ἐλαφρότητα καὶ ἀμερηνητιαν τοῦ πατρὸς, ἦσαν ἱκαναὶ νὰ ἀνστατώσωσι τὴν οἰκίαν καὶ ὅλην τὴν γειτονίαν. Καὶ τὴν ἀνεστάτου καθ' ἡμέραν μὲ τοὺς γέλωτας καὶ τὰ τραγούδια των, τὰς συναναστροφὰς μετ' ἄλλων ἡμελικῶν κορκαίων καὶ τοὺς χορούς των.

Σήμερον ὅμως ἐγένετο ὁ μεγαλύτερος καὶ ὁ πανηγυρικώτερος θόρυβος ἐν τῇ γηραιᾷ οἰκίᾳ. Ἦτο ἑορτὴ μεγάλη, πανηγυρικὴ ἑορτὴ τοῦ τροπαιοφόρου Στρατηλάτου καὶ εἰς τα χωρία αἱ τοιαῦται ἡμέραι δὲν παρέρχονται ἀπαρτήρητοι. Οἱ χωρικοὶ, κύπτοντες καθ' ἡμέραν εἰς τὰς βραδείας ἐργασίας των, θεωροῦν αὐτὰς ὡς ὁκσεῖς ἐπιθυμητὰς μεταξὺ τοῦ καταθλιπτικοῦ διαστήματος τοῦ ἔτους, κατὰ τὰ ὑποίαις πρέπει νὰ ἐνθυμηθοῦν ἐπ' ὀλίγον τὴν ἀνθρωπίνην των ὑπόστασιν καὶ τὸν ζωὴν, ἀλλ' ἀληθῆ προορισμόν των! Ἐνῶ λοιπὸν οἱ ἄνδρες τρέπονται εἰς τὴν μέθην καὶ τὴν εὐφροσύνην, αἱ γυναῖκες καὶ πρὸ παντὸν αἱ νεανίδες συναντῶμεναι καθ' ὁμίλους εἰς τὰς οἰκίας δίδονται εἰς τοὺς χορούς καὶ τὰ τραγούδια, ὑμνοῦσαι τὸν ἔρωτα καὶ τὸν οἰκιακὸν βίον. Οὕτω αἱ θυγατέρες τοῦ Καινούριου, ἀπὸ τῆς παρμονῆς καλέσασαι τὰς φίλας καὶ τοὺς γείτονας συνεκρότου ἤδη πολυθόρυβον συναγωγὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ. Εἰς τὸ κέντρον αὐτῆς πολλαὶ λυγερὰ, εὐμορφοὶ καὶ ἄσχημοι ἀναμῖξ, μὲ ἀπροσποίητον ἀφέλειαν καὶ χαρὶν συμπελεγμέναι, ἠκολούθουν διὰ τοῦ βήματος καὶ τῆς φωνῆς τὸν ἦχον ντεπίου, τὸ ὁποῖον ἐπαίξεν ἐρρυθμῶς στρογγυλοπρόσωπος καὶ ῥαδινὴ χωρική. Εἰς τὰς ἄκρας ἐπὶ ὀγκωδῶν κιβωτίων τὰ ὑποία σχεδὸν γενικῶς εἰς τὰς χωρικὰς οἰκίας ἐπέχουν τόπον ἑδρῶν, αἱ μεσόκοποι καὶ αἱ γραιαὶ συνώθειον εἰς τὸ τραγούδι τὰς λυγερὰς καὶ παρηκολούθουν μὲ ἐξεταστικὸν καὶ πεπειραμένον βλέμμα κριτοῦ τὸν χορὸν, τὰ βεργολυγίσματα καὶ τοὺς ἀκκισμούς των, ἀναπολοῦσαι μετὰ τινος βαρυθυμίας ἄλλην ἰδικὴν των ἐποχὴν, τοὺς χορούς καὶ τοὺς θριάμβους των. Μεταξὺ αὐτῶν παρεκλήθητο καὶ μητέρες τῶν χορευουσῶν, αἱ ὁποῖαι προσεῖχον εἰς τὰ κινήματα τῶν θυγατέρων των καὶ διώρθουν τὰς παρατηρουμένας ἐλλείψεις, ἐνδιαφερόμεναι μεγάλως διὰ τὴν ἐκμάθησιν τοῦ χοροῦ. . . . Οὕτε τὰ παιδία ἔλειπον, ἀλλ' ἐπλήρουν θορύβου καὶ φωνῶν τὴν

οἰκίαν, ἄλλα κυλιόμενα ἐπὶ τοῦ θαπέδου ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν χορευουσῶν καὶ φλυαροῦντα, ἄλλα κλαίοντα ἐπὶ τῶν γονάτων τῶν μητέρων των. Καὶ ὅμως ὅλου τούτου τοῦ θορύβου ὑπερεῖχεν ἡ φωνὴ τῶν λυγερῶν, εὐήχος, ἀρμονικὴ, μιγνυμένη πρὸς τοὺς δούπους τοῦ ντεπίου καὶ τοὺς ἀργυροῦς ἦχους τῶν κροτάλων, εἰς ἕν ὅλον μεθυστικὸν κελᾶδημα. . . .

— Ἐ, νὰ ποῦ σὰς τὴν ἔφερα! . . .

Ἡ ὑψηλὴ Ζαχαρῶ ἐφάνη αἰφνης εἰς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης, σύρουσα ἀπὸ τῆς χειρὸς ἐν θριάμβῳ τὴν Ἀνθῆν. Ἡ λυγερὴ ἤθελε νὰ σταθῇ νὰ χαιρετίσῃ δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ν' ἀσπασθῇ τὰς φίλας τῆς καὶ ν' ἀναπνεύσῃ τέλος ἀπὸ τὸν δρόμον, ἀλλ' ἡ σύντροφός τῆς δὲν τὴν ἀφίνε καθόλου. Παρεκίνει, σχεδὸν ἐπέβαλλεν εἰς αὐτὴν νὰ πιασθῇ εἰς τὸν χορὸν καὶ συγχρόνως ἔλεγεν εἰς τὰς ἄλλας κορασιδάς.

— Δὲν ξέριτε τί τραβήζα, ὡς ποῦ νὰ τὴν καταφέρω! . . .

— Μπά, καλότυχη! . . . γιατί;

— Δὲν ἤξέρω πῶς εἴμ' ἔτσι· δὲν εἶμαι καλά· ἀπήντησεν ἡ Ἀνθῆ μετὰ νωχελείας.

Καὶ τῷ ὄντι δὲν ἦτο καλά ἡ λυγερή. Ἡσθάνετο ἀδυναμίαν, φρικώδη ἀδυναμίαν καθ' ὅλον τὸ σῶμα καὶ ἅμα ἐκινεῖτο ὀλίγον ἐκουράζοντο οἱ πόδες τῆς, ὡς νὰ ἠγέρθη μόλις ἀπὸ ἀσθενείας. Ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν εἶχεν ὑπερμέτρως τεθλιμμένην ἢ κόρη, ὡσεὶ ἐν ἀσφυκτικῇ καταστάσει καὶ τὴν κεφαλὴν βαρεῖαν καὶ τὴν ὄψιν πάρηλλαγμένην. Μετὰ τὴν ταραχὴν τῆς χθές, ἣν ὑπέστη ἐκ τῶν λόγων τῆς Κυρᾶς Παγῶνας, ἤλθον τὰ σημερινὰ καὶ τὴν κατέβαλον. Ἐκτὸς τῆς πανηγυρέως καὶ τῶν θεαμάτων τῆς, τὰ ὁποῖα θ' ἀπελάμβανεν ἂν ἐπορευέτο εἰς προσεδῶκα καὶ κατὰ καλλίτερον. Ὁ Γεώργιος εἶχεν ἀναγγεῖλλη εἰς αὐτὴν ὅτι θά ἐπορευέτο εἰς τὴν πανηγυριν μετὰ τῶν φίλων του, ὅτι θά ἐπηλάλει μάλιστα καὶ τὴν κουλοῦραν καὶ ἡ Ἀνθῆ ἐλογάριαζε νὰ τὸν ἀπολαύσῃ ἐκεῖ, μὲσω τοῦ κόσμου καὶ τοῦ θορύβου, ὅπου οὐδεὶς προσέχει τί κάμνει ὁ ἄλλος, μακρὰν τῶν βλεμμάτων τῆς μητρὸς τῆς νὰ συνωστισθῇ πλησίον του ἐν τῇ κυματοῦσῃ φορᾷ τῆς λιτανείας, νὰ τῷ προσμεδιάσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ ν' ἀκούσῃ ἕνα του λόγον ἀγάπης ἀπ' ἐκείνους τοὺς ὁποῖους μόνος αὐτὸς γνωρίζει νὰ προσφέρῃ μὲ τὴν γλῶσσαν καὶ νὰ τὸν καμαρώσῃ τέλος ἐπὶ τοῦ μαύρου του, διαπρέποντα μεταξὺ τῶν λοιπῶν παλληκαρίων. Ἀλλ' ὁ Νικολὸς παρουσιασθεὶς αἰφνης ἐμπρὸς διέλυσε καὶ αὐτὴν τῆς τὴν προσδοκίαν. Ἀ! παραπολύ σκανδαλωδῶς ἤρχισε ν' ἀναμιγνύηται εἰς τὴν ζωὴν τῆς αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος!

Καὶ ἡ λυγερὴ ἀπὸ ὠρῆς εἰς ὠραν ἐμόρφου μεγαλειότεραν ἀποστροφήν κατὰ τοῦ Νικολοῦ, καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ, μὲ τὴν ὑπόψιν ἐκείνην τῆς

χωρικής, μήπως ἀμυρτάνει ἐν ἀγνοίᾳ της, ἀνεθεματίξει τὴν ὄραν καθ' ἣν εὐρέθη εἰς τὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος ἔφερεν αὐτὸν πρὸς τὴν κωμόπολιν. Ἐδοκίμασε νὰ ἀσχοληθῆ εἰς διευθέτησιν τῆς οἰκίας ἀλλ' οὔτε τὸ σῶμα οὔτε τὸ πνεῦμα εἶχε πρόθυμον εἰς τοῦτο. Ὅλα τῆς ἔπαιον γύρω, ὅλα τὴν ἐτάρασσον, καὶ τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ ἐνδύματα της καὶ τὰ παιδία ἀπομεμακρυσμένης συγγενοῦς της, ἐλθόντα ἐκεῖ διὰ φίλευμα, ὅπως τὰ εἶχε συνειθίσει, καὶ τὰ κλωσσοπούλια, τὰ ὅποια διὰ τῶν χαριτωμένων σκιρτημάτων των ἀνερχόμενα τὴν κλίμακα, ἀπέσπων ἀφθόους ἄλλοτε τοὺς γέλωτάς της. Τώρα ἔδειρε τὰ παιδία, ἐδίωξε μὲ φωνὰς καὶ κατάρας τὰ κλωσσοπούλια, ἔσχισε τὸ φόρεμά της ἐλύσσα αὐτὸ ἀποτόμως ἀπὸ τινος καρφίου ὅπου συνελήφθη, καὶ ἔρριπτεν ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὰ ἐπιπλα, ἐνῶ τὰ διηυθέτει. Ἡ μήτηρ της ἦτις τὴν παρηκολούθει διὰ τοῦ βλέμματός ἐπισταμένως, κἄτι μαντεύουσα, ἠπόρει δι' αὐτὰ ὅλα καὶ τῆς ἔλεγεν ἀπὸ κειροῦ εἰς καιρὸν μὲ μαλακὸν τρόπον:

— Τ' ἔπαθες, θυγατέρα, μὲ τὴν κακὴ σου εἰσαι σήμερα;

— Μὲ τὴν κακὴν μου καὶ μὲ τὴν ψυχρὴν μου! ἀπάντα ἀποτόμως ἡ Ἀνθῆ.

Τὴν μεσημέριαν δὲν ἐκάθισεν εἰς τὸ γεῦμα. Οἱ γέροντες γονεῖς, οἵτινες ὡς μονάκριβην ἐπεριποιούντο αὐτὴν περισσότερον κ' ἐτάρασσοντο εἰς τὴν παραμικρὰν κακοδιαθεσίαν της, ἐκάλεσαν αὐτὴν ἐπανειλημμένως νὰ ράγη. Ὑποθέτοντες ὅτι ἡ δυσθυμία της ἐκείνη προήρχετο ἐκ μετανοίας διότι δὲν ἐπορεύθη εἰς τὴν πανηγυριν, ὑπέσχοντο εἰς αὐτὴν νὰ πορευθοῦν μίαν ἄλλην ἡμέραν ὅλοι, νὰ καλέσουν καὶ ἄλλας οἰκογενεῖς φιλικὰς, νὰ ψήσουν ἀρίνα καὶ νὰ διασκεδάσουν ἐκεῖ, κἀτὰ ἀπὸ τὰς μεγάλας ἐλαίας τῆς Μονῆς. Ὁ Κύρ Πανηγιώτης μάλιστα ὑπέσχετο νὰ φέρῃ καὶ τὰ τύμπανον ἀπὸ τὸ Τραγανὸ καὶ νὰ χορεύσῃ ἐμπρὸς χάριν τῆς Ἀνθῆς του. Ἀλλ' ἡ λυγερὴ ἔμεινεν ἀμετάπειστος. Προσποιητὴ κόπωση, κεφαλαλγία, καὶ αὐτὴ ἡ ἰδίξι δὲν ἤξευρε τί προσποιητὴ καὶ ἔμεινεν ἐξω εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας ὡς χήρα κλαίουσα τὴν Μοῖραν της.

Τὸ ἀπόγευμα ἦλθεν ἡ Ζαχάρω καὶ ἤθελε νὰ τὴν φέρῃ εἰς τὸν χορὸν. Ἡ Ἀνθῆ ἠρνεῖτο ἐπιμόμως δὲν ἤξιζε τὸν κόπον νὰ ὑπάγῃ ὁ χορὸς καὶ ἡ συναναστροφή θείλου ὄρεξιν καὶ αὐτὴ δὲν εἶχε καθόλου, μὰ καθόλου! οὔτε ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα της. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ζαχάρω ἐπέμεινε παρακαλοῦσα. Τὴν ὄρεξιν θὰ τὴν κάμη ἐκεῖ, ἅμα ἴδῃ τὰς ἄλλας νὰ χορεύουν καὶ ἀκούσῃ ντέφι νὰ βροῖτᾶ καὶ νὰ κελადῆ ὡς ἐμψυχον εἰς τὰς χεῖρας τῆς Χαραλαμπαίνας, τῆς ἐξόχου κυμβαλιστρίνας. Πόσοι κἀήνται εἰς τὸ τραπέζι δίχως ὄρεξιν καὶ ὅμως ἅμα ἰδοῦν τὰ

φαγητὰ τρώγουν!.. Ἐπειτα νὰ ξεδώσῃ, ἀνέχη τίποτε νὰ τὸ ρίψῃ ἐξω... Ἡ λυγερὴ ἐν τούτοις ἰσχυρίζετο ὅτι ἅμα εἶνε βαμμένη ἢ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου χίλια νὰ κάμη τοῦ κακοῦ πηγαίνου. Μὰ πάλιν τί θὰ κάμη νὰ κλεισθῆ ἐκεῖ; ἀντέτεινεν ἡ Ζαχάρω. Ἀπὸ τῆς οἰκίας τοῦ Καινοῦριου θὰ ἐβλεπε τοῦλάχιστον τοὺς πανηγυριστὰς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἰδικῆς τῆς οἰκίας τί θὰ ἐβλεπε; Ἡ ἀγορὰ εἰς τὴν ὁποίαν βλέπει αὐτὴ θὰ εἶνε ἐρήμη σήμερον· ὁ κόσμος εἶνε ἐξω, εἰς τὰς γειτονίας... .

Ἦτο ἀγαθὴ κόρη ἡ Ζαχάρω κ' ἐπέμεινε νὰ διασκεδάσῃ τὴν θλίψιν τῆς φίλης της. Παρίστανε ὡς ὅπως ἔτακτον τὸ θέαμα τῶν πανηγυριστῶν, ὅταν ἐπιστρέφουν εἰς τὴν κωμόπολιν, ἄλλοι ἐξηντλημένοι, χαλκρῶς κρατοῦντες τὰ ἦνια τῶν ἵππων των καὶ κύπτοντες τὴν κεφαλὴν βραβεῖαν ἐκ τοῦ πότου καὶ τοῦ δρόμου, ἄλλοι ἐξημμένοι καὶ ἀρειμάνιοι, ἐπιδεικνύοντες τὸν στολισμὸν καὶ τὴν εὐτυχίαν των... .

Ἐπειτα συνέχισεν

ΑΝΑΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ.

Ο ΘΕΡΙΣΤΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ (Longfellow)

Γραμμὴν ἀρτίως

Εἶνε κάποιος θεριστής — Χάρος τὸνομά του·
Μὲ ὄρεπναι κοφτερό 'δῶ κ' ἐκεῖ γυρίζει,
Καὶ θερίζει τὰ σπαρτὰ, καὶ τὰ στρώνει κάτου,
Καὶ μ' αὐτὰ καὶ λουλούδια ποῦ καὶ ποῦ θερίζει.

— Γιατί ὄχι κ' ὀμορφα λουλουδάκια, κ' κρᾶζει.
— Γιατί στάχνα μοναχά, στάχνα μὲ τὰ γένεια!
Κι' ἂν μ' ἀρέσ' ἡ χάρι τους, τάχα τί πειράζει;
Ὅλα πίσω θὰ δοθοῦν, κ' ἄς μὴν ἔχουν ἔννοια... .

Καὶ τὰ γλυκοκύτταξε μὲ βρογμένα μάτια·
Φίλησε τὰ φύλλα τους τὰ μισογυρμένα,
Καὶ μ' εὐλάβεια τὰδεσε μέσα 'ς τὰ δεμάτια·
Ὅλα γιὰ τὸν Οὐρανὸ ἦτανε γραμμένα.

— Τρυφερά μου λουλούδια, ὁ Θεὸς σὰς θέλει,
Βλέποντάς τα ἔλεγε, καὶ χαμογελοῦσε·
Ὁ Θεὸς σὰς ἀγαπᾷ, τρυφεροὶ μου ἀγγέλοι,
Γιατί ἐδῶ κ' αὐτὸς παιδὶ σὰν ἐσὰς ἐζούσε... .

«Σ τὰ λαμπρὰ καὶ ὄρεπναι περιδόλια ἐπάνω·
Σὰς ξαναφυτεύω ἐγὼ, καὶ νὰ μὴ λυπάστε·
Μὲ νεροῦ ἀθάνατον στάλας θὰ σὰς ὀρᾶω
Καὶ στολίδια ὅλα σας τῶν ἁγίων θάστε... .»

Καὶ ἡ μάννα, μὲ πολλὴ πίκρα καὶ μεγάλην,
Δίνει τ' ἀκριώτερα μοσχολούλουδά της.
Ἦξερ' ἡ κακόμοιμη πὼς θὰ ταῦρα πάλι
Σ τὰ οὐράνια, κ' ἐσφίξε τὴ φτωχὴ καρδιά της.

Δὲν ἦταν ὄργη Θεοῦ καὶ κατάρα — ὄχι,
Ποῦφερε τὸ θεριστὴ τὴν ἡμέρα ἐκείνην.
Νὰ μαζώνῃ λουλούδια, ὠρισμένο τῶχει,
Ἀπ' τὴ γῆ, καὶ τοῦ Θεοῦ πάλι νὰ τὰ δίνῃ.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΟΥΡΑΝΙΑ ὑπὸ Καμίλλου Φλαυμαριὸν

Συγγραμ. 1861. σελ. 204

Τὸ ἀρκετὰ παράδοξον γεγονός τῆς μεταβολῆς τοῦ φύλου, τὸ ὁποῖον ἐφάνετο ἔχον ποιάν τινα σπουδαιότητα, δὲν εἶχε καμμίαν τοιαύτην ὡς φαίνεται. Παρὰ πάντα ὅσα ἡμεῖς πρεσβεύομεν μοὶ κατέστησε γνωστὸν ὅτι αἱ ψυχαὶ δὲν ἔχουσι φύλον καὶ ἔχουσι προορισμὸν ἴσον. Ἐμαθον ἐπίσης ἐξ αὐτοῦ ὅτι ἐπὶ τοῦ πλανήτου ἐκείνου τοῦ ἡττον ὑλικοῦ τοῦ ἰδικοῦ μας ὁ ὀργανισμὸς δὲν ὁμοιάζει κατ' οὐδὲν πρὸς τὸν τῶν ἐπιγείων σωμάτων. Αἱ συλλήψεις καὶ οἱ τοκετοὶ ἐκτελοῦνται καθ' ὅπως διάφορον τρόπον, ὑπενθυμίζοντα τὴν γονιμοποίησιν καὶ τὴν βλάστησιν τῶν ἀνθῶν. Ἡ ἡδονὴ εἶνε ἄνευ πικρίας. Δὲν εἶνε γνωστὰ αὐτόθι τὰ βαρῆ ἐπιγεία ἄχθη οὐδὲ οἱ σπαραγμοὶ τῆς λύπης. Τὰ πάντα εἶνε μᾶλλον ἀέρικ, μᾶλλον αἰθέρικ, μᾶλλον ἄυλα. Οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄρεως δύνανται ν' ἀποκληθῶσιν ἀνθὴ ζῶντα, φέροντα πτέρυγας καὶ σκεπτόμενα. Πράγματι ὅμως οὐδὲν ἐπιγείον δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὄρος συγκρίσεως, διὰ νὰ μᾶς βοηθήσῃ ὅπως ἐννοήσωμεν τὸ σχῆμα των καὶ τὸν τρόπον τοῦ ζῆν αὐτῶν.

Ἡρωώμην τὴν διήγησιν τῆς ψυχῆς τοῦ τεθνεώτος χωρὶς σχεδὸν νὰ διακόψω αὐτήν, διότι μοὶ ἐφάνετο πάντοτε ὅτι ἐμελλε νὰ ἐξαφανισθῆ ὅπως εἶχεν ἔλθῃ. Ἐν τούτοις ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τοῦ ὄνειρου μου, τὸ ὁποῖον ἐπῆλθεν εἰς τὴν μνήμην μου ὡς ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῶν ἀνωτέρω περιγραφῶν πρὸς ὅσα εἶχον ἴδῃ, δὲν ἠδυνάμην ν' ἀντιστῶ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ν' ἀνακοινώσω εἰς τὸν οὐράνιον φίλον μου τὸ τόσον ἐκπληκτικὸν ἐκεῖνο ὄνειρον καὶ νὰ τοῦ ἐκφράσω τὴν ἐκπλήξιν μου ἐκείνο μέχρι τοῦ Ἄρεως, τοῦθ' ὅπερ μ' ἔκαμνε ν' ἀμφιβάλλω περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ ταξειδίου.

— Πλὴν, ἀπήντησεν αὐτός, ἐγὼ πέ εἶδα καλλίστα, καὶ σὺ μὲ εἶδες ἐπίσης καὶ μοὶ ὠμίλησες... . Διότι ἐγὼ ἤμην... .

Ὁ τύπος τῆς φωνῆς τοῦ ἦτο τόσον παράδοξος ὅτε ἀπήγγελλε τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις, ὥστε ἀνεγώρισα πάραυτα ἐν αὐτῇ τὴν τόσον μελωδικὴν φωνὴν τῆς ὠραίας ἐκείνης κατοίκου τοῦ Ἄρεως, ἠτις τοσαύτην μοὶ εἶχεν ἐμποίησιν ἐντύπωσιν.

— Ναί, ἐπανέλαβεν ἐγὼ ἤμην· προσεπαθον νὰ σὲ κάμω νὰ μὲ ἀναγνωρίσης, ἀλλὰ σὺ θαμβωθεὶς ἐκ τοῦ θαύματος τὸ ὅποιον εἶχεν ἀφάρπασῃ ὁλόκληρον τὸ πνεῦμά σου, δὲν ἀπηλλάττεσο τῶν ἐπιγείων ἐντυπώσεων, εἰμινες ὑλικὸς καὶ γήινος καὶ δὲν κατώρθωσες νὰ ὑψωθῆς

μέχρι τῆς καθαρᾶς ἀντιλήψεως. Ναί, ἐγὼ ἤμην ὅστις σοὶ εἶπεινα τοὺς βραχιόνιας ὅπως κατέλθῃς ἐκ τοῦ ἐναερίου ἀρματος εἰς τὴν κατοικίαν μας, ὅτε αἰφνιδίως ἀφρονίσθῃς.

— Ἀλλὰ τότε, ἀνέκραξα, ἂν εἶσαι σὺ ἡ κάτοικος ἐκείνη τοῦ Ἄρεως, πὼς μοὶ ἐμφανίζεσαι ἐδῶ ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Ἐλπίστου, ὅστις δὲν ὑπάρχει πλέον;

— Δὲν ἐνεργῶ ἐπὶ τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς χιτῶνος τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, οὐδ' ἐπὶ τοῦ ὀπτικοῦ σου νεύρου, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ νοεροῦ σου ὄντος καὶ ἐπὶ τοῦ ἐγκεφαλοῦ σου. Διατελῶ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην εἰς συγκοινωνίαν μετὰ σοῦ, ἐπιδρῶ ἀμέσως ἐπὶ τῆς ἐγκεφαλικῆς ἑδρας τῆς αἰσθήσεως. Πράγματι τὸ νοερόν μου ὄν εἶνε ἄνευ μορφῆς, ὅπως τὸ ἰδικόν σου καὶ ὅπως πᾶσαι αἱ ψυχαί. Ἀλλ' ὁσάκις τίθεμαι, ὅπως κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην εἰς ἄμεσον συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ λογισμοῦ σου, δὲν δύνασαι νὰ μὲ ἴδῃς παρὰ οἶον μὲ ἐγνώρισες. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ κατὰ τὸ ἐνύπνιον, δηλαδὴ κατὰ τὸ τέταρτον καὶ πλέον τῆς διαρκείας τῆς ἐπὶ γῆς ὑπαρξείας σας, κατὰ τὰ εἴκοσιν ἔτη ἐπὶ τῶν ἐβδομηκοντα· βλέπεις, ἀκούεις, λαλεῖς, ψαύεις μετὰ τῆς αὐτῆς ἐντυπώσεως, μετὰ τῆς αὐτῆς σαφηνείας, μετὰ τῆς αὐτῆς βεβαιότητος μεθ' ἧς καὶ εἰς τὸν κανονικὸν βίον, καὶ ὅμως οἱ ὀφθαλμοὶ σου εἶνε κεκλεισμένοι, τὸ τύμπανον τῆς ἀκοῆς σου εἶνε ἀναίσθητον, τὸ στόμα σου εἶνε ἄφωνον, αἱ χεῖρες σου ἐκτείνονται ἄνευ κινήσεως. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει ἐπίσης καὶ εἰς τὴν καταστασιν τῆς ὑπνοβασίας, τοῦ ὑπνωτισμοῦ. Μὲ βλέπεις, μὲ ἀκούεις, μὲ ψαύεις διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ ἐγκεφαλοῦ σου ἐπιδράσεως. Ἀλλὰ δὲν ὑφίσταμαι ὑπὸ τὴν μορφήν τὴν ὁποίαν βλέπεις, ὅπως τὸ οὐράνιον τόσον δὲν ὑφίσταται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ παρατηροῦντος αὐτό.

— Δύνασαι ἐπίσης νὰ μοὶ ἐμφανίσθῃς ὑπὸ τὴν μορφήν σου ὡς κατοίκου τοῦ Ἄρεως;

— Ὅχι, ἐκτός ἐάν πράγματι μεταφερθῆς ὡς πνεῦμα ἐπὶ τοῦ πλανήτου ἐκείνου. Θὰ ἦτο τότε ἄλλος, ὅπως διάφορος τρόπος συγκοινωνίας. Ἐδῶ κατὰ τὴν συνδιάθεσιν μας τὰ πάντα εἶνε ὑποκειμενικὰ διὰ σέ. Τὰ στοιχεῖα τῆς μορφῆς ἢ ἔχω ἐπὶ τοῦ Ἄρεως δὲν εὐρίσκονται ἐν τῇ γήινῃ ἀτμοσφαιρᾷ, καὶ ὁ ἐγκεφαλός σου δὲν δύναται νὰ τὰ φαντασθῆ. Δὲν θὰ ἠδύνασο νὰ μ' ἐπανιδῆς, εἰμὴ διὰ τῆς ἀναμνήσεως τοῦ σημερινοῦ ὄνειρου σου· ἀλλ' εὐθὺς ὡς ἤθελες προσπαθῆσαι ν' ἀναλύσης τὰς λεπτομερείας, ἢ εἰκῶν θὰ ἐξηφανίζετο. Δὲν μᾶς εἶδες ἀκριβῶς οἱοί εἰ-

μεθξ, διότι τὸ πνεῦμά σου δὲν δύναται νὰ κρίνη εἰμὴ διὰ τῶν γηίνων ὀφθαλμῶν σου, αἰτίνας δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῶσιν ὅλας τὰς λάμψεις καὶ διότι δὲν κατέχεις ὅλας ἡμῶν τὰς αἰσθήσεις.

— Ὁμολογῶ, ἀπήντησα, ὅτι δὲν ἐννοῶ καλῶς τὸν ἐπὶ τοῦ Ἄρεως βίον ὑμῶν ἐν καταστάσει ὄντων μὲ ἐξ μέλῃ.

— Ἄν αὐτὸς ὁ σχηματισμὸς δὲν ἦτο τόσον κομψός, θὰ σοὶ ἐφαίνετο τερατώδης. Πᾶς κόσμος ἔχει ἰδίους ὀργανισμούς, συμβιβασμένους μὲ τοὺς αὐτοῦ ὅρους τῆς ζωῆς. Σὲ διαβεβαίω καὶ ἐγὼ ὅτι διὰ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἄρεως ὁ Ἀπόλλων τοῦ Βελβεδέρε καὶ ἡ Ἀφροδίτη τῶν Μεδίκων εἶνε ἀληθῆ τέρατα ἐξ αἰτίας τῆς γηίνης αὐτῶν βαρῦτητος.

« Παρ' ἡμῖν τὸ παν κέκτηται ἐξαισιον ἐλαφρότητα. Μολοντί ὁ πλανήτης μᾶς εἶνε πολὺ μικρότερος τοῦ ἰδικοῦ σας, ἐν τούτοις τὰ ὄντα εἶνε μεγαλειότερα ἢ ἐνταῦθα, διότι ἡ βαρῦτης εἶνε μικρότερη καὶ οἱ ὀργανισμοὶ δύναται ν' ἀνυψωθῶσιν ἔτι μᾶλλον χωρὶς νὰ ἐμποδιζῶνται ὑπὸ τοῦ βάρους των καὶ χωρὶς κίνδυνον ἐν τῇ ἰσορροπίᾳ.

« Εἶνε μεγαλειότεροι καὶ ἐλαφρότεροι, διότι τὰ ὕλικα ἐξ ὧν σύγκειται ὁ πλανήτης ἐκεῖνος ἔχουσι ἐλαχίστην πυκνότητα. Συμβαίνει ἐκεῖ ὅ,τι θὰ συνέβαινε καὶ εἰς τὴν Γῆν ἂν ἡ βαρῦτης δὲν ἤθελεν εἰσθαι τόσον μεγάλη. Τὰ ἔμπερα γένη ἤθελεν κυριαρχῆ ἐπὶ τοῦ κόσμου, ἀντὶ νὰ μείνωσιν ἀτροφικά, ἀδυνατοῦντα ν' ἀναπτυχθῶσιν. Ἐπὶ τοῦ Ἄρεως ἡ ὀργανικὴ ἀναπτυξὶς τελεῖται εἰς τὴν σειράν τῶν ἔμπερων γενῶν. Ἡ αὐτοῦ ἀνθρωπότης καταγεται ἐκ τινος γένους ἐξαπόδων, ἀλλὰ νῦν εἶνε δίπους, δίχειρ καὶ δίπτερος, διότι τὰ ὄντα αὐτὰ ἔχουσι δύο πτέρυγας. —

« Ἡ ζωὴ εἶνε ὅλως διάφορος ἀπὸ τὴν ἐπιγειον ζωὴν, ἐν πρώτοις διότι ζωσι αὐτοῦ εἰς τὸν ἀέρα, ἢ ἐπὶ τῶν ἀναερῶν φυτῶν ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους, εἶτα δὲ διότι δὲν τρώγουσιν, ἐπειδὴ ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶνε θρεπτικὴ. Τὰ παθη δὲν εἶνε τὰ αὐτὰ ὁ φόνος αὐτοῦ εἶνε ἀγνωστος ἢ ἀνθρωπότης οὐσα ἄνευ ὕλικων ἀναγκῶν, δὲν ἐξῆσεν οὐδὲ κατὰ τοὺς πρώτους αὐτῆς χρόνους ἐν τῇ βαρβαρότητι τῆς ἀπαρχῆς καὶ τοῦ πολέμου. Αἱ ἰδαί καὶ τὰ αἰσθητά εἶνε ὅλως διόλου πνευματικῆς φύσεως.

« Οὐχ ἦττον ὑπάρχουσι ἐν τῷ πλανήτῃ αὐτῷ τινες ἂν οὐχὶ ὁμοιότητες, τοῦλάχιστον ἀναλογίαι. Οὕτως ὑπάρχει, ὡς ἐπὶ τῆς Γῆς, ἡ διαδοχὴ τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν, μὴ διαφέρουσα οὐσιωδῶς ἀπὸ τὴν ὑπάρχουσαν παρ' ὑμῖν, καθότι ἡ διαρκεία τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς εἶνε αὐτοῦ: 24 ὥρων, 39 λεπτῶν πρώτων καὶ 35 δευτέρων. Ἐπειδὴ τὸ ἔτος τοῦ Ἄρεως περιλαμβάνει 668 ἐκ τῶν ἡμερῶν αὐτῶν, ἔχο-

μεν περισσότερον καιρὸν ἀπὸ σᾶς διαθέσιμον διὰ τὰς ἐργασίας μας, διὰ τὰς ἐρεῦνας μας, διὰ τὰς σπουδὰς μας, διὰ τὰς διασκεδάσεις μας. Αἱ ὥραι τοῦ ἔτους ἐπίσης εἶνε δις περίπου μακρότεροι τῶν ἰδικῶν σας, ἀλλ' ἔχουσι τὴν αὐτὴν δριμύτητα. Τὰ κλίματα δὲν εἶνε πολὺ διαφορά· χωρὶς τις τοῦ Ἄρεως παρὰ τὴν ἰσημερινὴν θαλάσσαν διαφέρει ὀλιγώτερον τῆς Γαλλίας ὡς πρὸς τὸ κλίμα ἢ ὅσον διαφέρει ἡ Λαπωνία ἀπὸ τὴν Νουβίαν.

» Ὁ κάτοικος τῆς Γῆς δὲν εὐρίσκεται αὐτοῦ εἰς μέρος ὅλως διόλου ἀηθές. Ἡ μεγαλειότερα ἀνομοιότης μεταξὺ τῶν δύο κόσμων συνίσταται βεβαίως εἰς τὴν μεγάλην ὑπεροχὴν τῆς ἀνθρωπότητός μας ἀπέναντι τῆς ἰδικῆς σας.

» Ἡ ὑπεροχὴ αὕτη ὀφείλεται κυρίως εἰς τὰς προόδους τὰς ἐπιτευχθείσας ὑπὸ τῆς ἀστρονομικῆς ἐπιστήμης καὶ εἰς τὴν παγκόσμιον διάδοσιν μεταξὺ πάντων τῶν κατοίκων τοῦ πλανήτου τῆς ἐπιστήμης ταύτης, ἄνευ τῆς ὁποίας εἶνε ἀδύνατον νὰ σκεφθῆ τις ὀρθῶς, ἄνευ τῆς ὁποίας ἔχει πεπλανημένας ἰδέας περὶ τῆς ζωῆς, περὶ τῆς δημιουργίας, περὶ τοῦ προορισμοῦ. Εὐρισκόμεθα ὡς πρὸς αὐτὸ εἰς θέσιν πολὺ εὐνοϊκωτέραν ἔνεκα τῆς ὀξύτητος τῶν αἰσθησέων μας καὶ τῆς καθαρότητος τοῦ οὐρανοῦ μας. Ἐπάρχει πολὺ ὀλιγώτερον ὕδωρ ἐπὶ τοῦ Ἄρεως ἢ ἐπὶ τῆς Γῆς καὶ πολὺ ὀλιγώτερα νέφη.

» Ὁ οὐρανός εἶνε σχεδὸν διαρκῶς αἴθριος πρὸ πάντων κατὰ τὴν συγκεκριασμένην ζώνην.

— Ἐν τούτοις ἔχετε συχνὰ πλημμύρας!

— Ναὶ καὶ πρὸ μικροῦ ἀκόμη τὰ τηλεσκοπία σας παρατήρησαν μεγάλην ἔκτασιν κατακλυσθείσας παρὰ τὰ παραλία τῆς θαλάσσης, ἣν οἱ συνάδελφοί σου ἀπεκαλεσαν δι' ὀνόματος τὸ ὑποῖον θὰ μοὶ εἶνε πάντοτε προσφιλές καὶ μακρὰν τῆς Γῆς. Τὰ πλεῖστα τῶν παραλίων μας εἶνε ἀκταὶ χθαμαλαί, πεδιάδες ὁμαλαί. Ἐχομεν ὀλίγα ὄρη, αἱ δὲ θαλάσσαι δὲν εἶνε βαθεῖαι. Οἱ κάτοικοι χρησιμοποιοῦσι τὰς πλημμύρας αὐτὰς πρὸς ἄρδευσιν τῶν εὐρυχωρῶν πεδίων. Διηυθέτησαν, ἠύρουναν, διωχέτευσαν τὰ ῥέοντα ὕδατα καὶ κατεσκεύασαν ἐπὶ τῶν ἡπειρῶν σύμπλεγμα ὀλόκληρον ἀπεράντων διωρύγων. Αἱ ἡπειροὶ αὐταὶ δὲν εἶνε, ὅπως οἱ τῆς ὑδρογείου σφαίρας ἐξοχλωμένοι ἀπὸ τὰ ὄρη τῶν Ἄλπεων ἢ τῶν Ἰμαλαίων, ἀλλ' εἶνε πεδιάδες ἀπεράντοι, διασχιζόμενοι κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν ὑπὸ ποταμῶν διωχέτευμένων καὶ διωρύγων, δι' ὧν συγχωνοῦσιν αἱ θαλάσσαι πρὸς ἀλλήλας.

» Ἄλλοτε ὑπῆρχε, ἀναλόγως πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ πλανήτου, περισσότερον ὕδωρ ἐπὶ τοῦ Ἄρεως ἢ ἐπὶ τῆς Γῆς. Ἀνεπαίσθητος ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα μέρος τοῦ ὁμβρίου ὕδατος διεπέρασε τὰ βαθεῖα στρώματα τοῦ ἐδάφους καὶ δὲν ἐπανῆλθε πλέον εἰς τὴν ἐπιφανείαν. Συνανηχθη

ΙΧΘΥΟΠΩΛΙΣ
Εἰκὼν Καρλίσι.

χημικῶς μετὰ τῶν βράχων καὶ ἀφῆρέθη ἐκ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς κυκλοφορίας. Ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα ὡσαύτως αἱ βροχαί, αἱ γιόνες οἱ ἄνεμοι, οἱ παγετοὶ τοῦ χειμῶνος, οἱ ἀύγμοι τοῦ θέρους διέλυσαν τὰ ὄρη τὰ δὲ ῥεῦματα συμπαρέσυραν τὰ λείψανα εἰς τὴν κοίτην τῶν θαλάσσαν, ὧν βαθμηδὸν ὑψώθη ὁ πυθμὴν. Δὲν ἔχομεν πλέον μεγάλους ὠκεανούς οὐδὲ θαλάσσαις βαθείας, ἀλλὰ μόνον μεσογειούς· ὑπάρχουσι ἐκεῖ πολλοὶ πορθηοὶ καὶ κόλποι θαλάσσης ὅμοιοι πρὸς τὴν Μάγχην, τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, τὴν Ἀδριατικὴν, τὴν Βαλτικὴν, τὴν Κασπίαν. Ἐχομεν παραλία τερπνά, ὄρους γαληνίους, λίμνας καὶ ποταμούς εὐρεῖς, στόλους ἁερίους μᾶλλον ἢ ἐνύ-

δρους, οὐρανὸν πάντοτε σχεδὸν αἴθριον, ἰδίως κατὰ τὴν πρωίαν. Δὲν ὑπάρχουσι εἰς τὴν Γῆν πρωαὶ τόσον φωτειναὶ ὅσον αἱ ἰδικαί μας.

» Ἡ μετεωρολογικὴ λειτουργία διαφέρει ἐπίσης ἐπισημητῶς ἀπὸ τὴν τῆς Γῆς, ἐπειδὴ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς οὐσῆς μᾶλλον ἀραιᾶς, τὰ ὕδατα, ἅτινα εὐρίσκονται παντα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ἐξατμίζονται εὐκολώτερον, εἶτα δὲ διότι συμπυκνούμενα ἐκ νέου ἀντὶ ν' ἀποτελέσωσι νέφη. Διαρκῆ μεταβαίνουσι σχεδὸν χμέσως παλιν ἀπὸ τῆς ἀτμώδους καταστάσεως εἰς τὴν ῥευστήν. Τοιούτοτρόπως ἔχομεν ὀλίγα νέφη καὶ ὀλίγην ἕμιχλην.

*Ἐπειτα συνέχισα

[Μετάφρασις X.]

Υπό τὸν τίτλον La Grèce du roi Othon, correspondance de M. Thouvenel avec sa famille et ses amis, recueillie et publiée par L. Thouvenel, ἐξεδόθη τελευταῖον παρὰ τῷ ἐκδότῃ Καλμάν Λεβυ τόμος περιέχων τὰς ἐπιστολάς, τὰς ὁποίας ὁ ἄλλοτε γραμματεὺς τῆς ἐν Ἀθήναις γαλλικῆς πρεσβείας καὶ πρεσβευτῆς Thouvenel (1846 — 1850) ἀπηύθυνε κατὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι διαμονήν του εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ τοὺς φίλους του. Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται παρέχουσι ζωηρὰν εἰκόνα τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, διατρίβουσιν εἰς γλαφυρὰς περιγραφὰς τῆς φύσεως καὶ τῶν τόπων, τοὺς ὁποίους κλείζουσι μνημεῖα τῆς ἀρχαίας τέχνης, διανθίζονται δὲ καὶ ὑπὸ περιέργων ἀνεκδότων, τῶν ὁποίων τινὰ ἐνθυμίζουσι τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀμπεῦ ἀποθησαυρισθέντα εἰς τὴν Σύγχροτον Ἑλλάδα. Ἐκ τῆς ἀλληλογραφίας ταύτης ἀποσπῶμεν, χάριν τῶν ἀγνωστῶν τῆς Ἑστίας ἐπιστολάς τινάς, ἐκ τῶν μὴ σχετιζομένων ἀμέσως πρὸς τὰ καθημερινὰ πολιτικὰ θέματα.

Α'.

Τῷ προϊκτι τοῦ Βοδίλ.

Πατήσια, 20 Δεκεμβρίου 1845.

Ἐφθασα ἐνταῦθα μετὰ λαμπρὸν ταξίδιον. Τὸ κλίμα τῆς Ἀνατολῆς καὶ μόνον θά ἔρκει νὰ μὴ καταστήσῃ ἀγαπητοὺς τοὺς ὠραίους τούτους τόπους. Ἐν μέσῳ τοῦ χειμῶνος ἀπολαμβάνομεν ὠραίας σεπτεμβριανὰς ἡμέρας. Τὸ θέρος εἶνε ἡ χειροτέρα ὦρα τοῦ ἔτους. Θὰ ἐνθυμοῦμαι μὲ λύπην τὴν εὐχάριστον συντροφίαν σου, τὰς ἡμέρας, τὰς ὁποίας ἀπεράσαμεν ἐν Βαρκελώνῃ. Ὁ Πειραιεὺς κεῖται ἀπώτερον τοῦ λιμένος τούτου, ὅπου διηρχόμεθα τὰς ἐσπέρας μας, ἄλλως δὲ ὁ ἐν Ἑλλάδι στόλος μας, καίτοι πολυἀριθμος, δὲν μὴ φαίνεται ἀντάξιός τοῦ μοναχικοῦ Ralpinre. Θὰ τὸ ἐπανιδῶ ὅμως τὸ ἀγαπητὸν πλοῖον. Παραπλέει τὴν Συρίαν, ἀναμένεται δ' ἐν Πειραιεῖ. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπανεύρω ἐπ' αὐτοῦ τὸν κύριον καὶ τὴν κυρίαν Ζουριέν. Ἡ παρουσία του ἐν τούτοις θὰ μὴ ἦτο λίαν εὐπρόσδεκτος εἰς τὴν ἐντελῆ ἀποτελευτάωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκειται ἡ ἀθηναϊκὴ κοινωνία. Ἐνεκα τῆς πολιτικῆς ἔχουσι διαρρήξει πάσαν σχέσιν πρὸς τοὺς Φαναριώτας, μόνον δὲ μεταξὺ αὐτῶν ἠμποροῦμεν ν' ἀνεύρωμεν εὐρωπαϊκάς τινάς ἐξεις. Ἐλάδομεν θέσιν εἰς τὸ μέσον στρατοπέδου παλληκάρων καὶ οἱ φίλοι μας, ἂν ὑπερέχουν κατὰ τὴν δύναμιν, δὲν ἐξεπολιτίσθησαν ὅμως ἀκόμη. Καὶ τὸ διπλωματικὸν σῶμα ἀκόμη πολὺ μικρὰν εὐχάριστησιν παρέχει, ἐλαττωθεὶ δ' αὐτὴν μὲ τὸς μικρολόγους διαιρέσεις του. Ὁ Λάβου ἐξωθεῖ τὴν ἐμπάθειαν μέχρι φρενήτιδος καὶ ἐπαύσαμεν νὰ βλεπώμεθα. Ὁ Περσιάνης διαψεύδει ἐντελῶς τὴν φημιζομένην δεξιότητα τῶν Ρώσων διπλωματῶν. Ὁ πρέσβυς τῆς Αὐστρίας Πρόκας εἶνε Περμανὸς σχολαστικὸς, ἐπιτηθευόμενος τὸν ψευδοαφελῆ. Ζῶμεν

λοιπὸν μεταξύ μας, διὰ νὰ εὐρύνω δὲ τὸν κύκλον τῶν γνωριμιῶν μου θὰ ἐπιδοθῶ εἰς τὴν μελέτην τῆς νεοελληνικῆς, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι δι' αὐτῆς θὰ φθάσω εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ θὰ ἐξοικειωθῶ κάπως μὲ τοὺς μεγάλους Ἑλληνας συγγραφεῖς, τοὺς ὁποίους μόλις θίγομεν εἰς τὸ σχολεῖον. Μὴ νομίσης ἄλλως, ἀκριβὲς φίλε, ὅτι ἡ ἔλλειψις αὐτῆς παντὸς ὅ,τι καθιστᾷ τὴν ζωὴν θελητικὴν εἰς ἡμᾶς, μὲ τρομάζει. Ὅχι, ἔχομεν καὶ ἡμεῖς ἐδῶ τὰς διασκεδάσεις μας. Τὸ κλίμα πρῶτον, φύσιν πενιχράν, ἀλλὰ θαυμασίαν καὶ ὀσημέραι ἀποκαλύπτουσαν ζωηρότερον τὰ θεληγητῆρα, τοὺς ποιητικωτέρους περιπάτους τῆς ὑψηλοῦ καὶ τέλος τὰ λείψανα τῶν ναῶν τοῦ Περικλέους, τοὺς ὁποίους ἡ Ἑλλάς, ὅσον αἴσιον καὶ ἂν ὑποτεθῆ τὸ μέλλον τῆς, οὐδέποτε θὰ ἐπανιδῆ. Δὲν ἔχω ἀκόμη ἀρκετὴν πᾶσαν τοῦ τόπου, διὰ νὰ σοῦ ἐμιλήσω περὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως. Κοινῶς ὁ Κηφισὸς θεωρεῖται ποταμὸς μεγαλειότερος τοῦ Λεῖγερου καὶ ὅμως χθὲς τὸν ἐπήδησα μὲ ἠνωμένους τοὺς πόδας. Τὸ αὐτὸ περίπου συμβαίνει καὶ περὶ τῶν ἐλληνικῶν πραγμάτων. Ἐχομεν τὴν σπουδαιότητα, τὴν ὁποίαν ἀπονέμει τις εἰς αὐτὰ καὶ ἐν ταῖς λεπτομερείαις των μὴ φαίνονται ἄθλια. Τίποτε δὲν εἶνε στερεόν, τίποτε, ἐκτὸς τοῦ ὀρυμφοῦ τῆς ἀταξίας καὶ τῆς διαρπαγῆς. Ἱστορικῶς εὐεξηγητόν, ἀλλ' ὄχληροῦ κατὰ τὸν σχηματισμὸν κράτους τινος.

Τῷ Κουβιλλιὲ Φλερῦ.

Πατήσια, 20 Δεκεμβρίου 1845.

Ἡ ἐλληνικὴ κοινωνία εἶνε πολὺ περιορισμένη, ἀρκετὰ ἀνιάρὰ καὶ ἀρκούντως ἀπολίτιστος. Τί περιμένεις ἀπὸ κοινωνίαν ὅπου δὲν εὐρίσκεις τρεῖς νύμφας μὲ προῖκα τριάκοντα χιλιάδων φράγκων; Κατ' ἀνάγκην πρέπει κανεὶς νὰ ῥιφθῆ εἰς τὰ παντοειδῆ καὶ παντοσθενῆ διαβατικὰ πηγά καὶ ν' ἀρκεσθῆ εἰς τὸ ν' ἀποθαυμάζῃ τὴν φύσιν, τῆς ὁποίας ἐξαιρετικὰ εἶνε τὰ θεληγητῆρα. Δὲν ἔλαθα ἀκόμη τὸν καιρὸν νὰ κάμω μακρὰς ἐνδρομὰς. Ἐγὼ πρὸς τοῦτο ἀνάγκην ἔππου καὶ δὲν εἶνε εὐκόλον νὰ εὐρω. Περριρίζομαι εἰς μικρὰς πεζοδρομίας περὶ τῆς χαριτωμένης οἰκίας μας. Χθὲς ἔκαμα ὠραῖον περίπατον μέχρι τῶν ὄχθων τοῦ βυακίου, τὸ ὅποιον οἱ Ἕλληνες κατέστησαν περίφημον, τοῦ Κηφισοῦ. Κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν τοῦ ἔτους ἔχει νερόν. Ἀλλ' αἱ καλύπτουσαι τὴν κοίτην αὐτοῦ ὄφθαλα ἔχασαν τὰ ἄνθη των. Τὴν ἀνοιξὴν τὸ θέαμα θὰ εἶνε μαγευτικόν. Τὰ περιγύρα τὴν ἡμέραν εἶνε ἀσφαλῆ. Τὴν νύκτα ὅμως δὲν εἶνε τὸσον φρόνιμον νὰ θαυμάζῃ τις τὸ σεληνόφως μακρὰν ἀπὸ τὰ κατωκημένα μέρη. Ἐσχάτως συνέβη ἀστεῖον ἐπεισόδιον, τοῦ ὁποίου ὁ κυριώτερος ἦρας ὑπῆρξεν ὁ διευθυντῆς τῆς ἀστυνομίας. Δύο κυρίαι, ἀρκετὰ εὐμορφοί, ἦλθον ἐκ Σμύρνης, κατ' ἄλλους διὰ νὰ νυμφευθῶσι, κατ' ἄλλους διὰ σκοπὸν ἐντελῶς διαφορετικόν. Αἱ ταξιδιωτικίδες εἶχον κάμποσα χρήματα καὶ κοσμήματα. Μίαν νύκτα, κλέπται εἰσέρχονται εἰς τὴν οἰκίαν των καὶ τὰς ληστεύουν. Εἰς τὰς φωνὰς τῶν θυμάτων, τρέχουν καὶ τί βλέπουν; Τοὺς ἀστυνομικοὺς κλητῆρας, ἀποφέροντας τὰ δακτυλίδια, τὰ βραχιόλια καὶ τὰ χρήματα. Ἐνεργούν

ται ἀνακρίσεις καὶ ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ τίμοι ἀνωθροποὶ εἰργάζοντο εἰς λογαριασμὸν τοῦ ἀρχηγοῦ των! Εἶνε λυπηρὸν διὰ τοὺς Ἑλληνας! Ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι δὲν φοβούμεθα ὁμοίαν ἀστεϊότητα, δὲν ἠμπορέσαμεν νὰ κρατήσωμεν τὰ γέλοια. Τί τὰ θέλεις, τὰ παλληκάρια, οἱ φίλοι μας, κατέχουν τὴν ἔξουσίαν; πρέπει νὰ τοῖς ἐπιτρέψωμεν, χάριν τέρψεως, ὅ,τι ἐπὶ τῶσον καιρὸν ἦτο αὐτὴ ἡ ὑπαρξίς των (1).

Τῷ ἀδελφῇ του

Ἀθῆναι, 30 Δεκεμβρίου 1845.

Ἰππεῦ τὸν ἔππον τῆς κυρίας Πισκατόρης (τῆς σύζυγου τοῦ πρέσβους), ὅστις εἶνε πολὺ ἡμέρος καὶ ἔρχισα νὰ ἐξοικειωθῶ μὲ τὰ περίχωρα τῶν Ἀθηνῶν. Πουθενὰ δὲν ἠμπορεῖ νὰ εὐρῆ τις ὠραιότερους περιπάτους. Ἰδίως ἀκορέστως θαυμάζω τὴν Ἀκρόπολιν ὑπὸ ὄψεσιν τὰς φάσεις. Τὰ ἀνυπέβλητα ταῦτα ἐρείπια ἀλλάζουν οὕτως εἰπεῖν ὄψιν καθ' ἐκάστην ὥραν, ἐνεκα τῆς διαφορᾶς τῶν ἀποχρώσεων, τὰς ὁποίας ῥίπτει ἐπ' αὐτῶν τὸ φῶς. Ὡς πρὸς τὰ μνημεῖα δὲν ἠμπορῶ νὰ ἀποσπάσω τὰ βλέμματά μου. Τελευταῖον ἔμεινα μίαν ὀλόκληρον δεῖλιν εἰς τὴν γωνίαν τοῦ ναοῦ τῆς Νίκης. Ἀφ' ἐνὸς θαυμάζει τις τὸν κόλπον τῆς Αἰγίνης, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν πεδιάδα, ἣτις εἶνε σχεδὸν καταπράσινη κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν καὶ περιβάλλεται γύρω ἀπὸ βουνά, διαγραφόμενα μὲ τὴν διαύγειαν τῶν γραμμῶν τῆς ἀρχαίας γλυπτικῆς. Ἐν τῷ ναῷ ὑπάρχει Νίκη, ἀκέραιος αὐτοῦ, ἀλλὰ τῆς ὁποίας ἡ στάσις εἶνε τὸσον περικαλλῆς, ἡ ἀμφίεσις τὸσον λεπτῶς ἐπεξεργασμένη, ὥστε σχεδὸν τὴν ἐρωτεύθη. Θὰ λάβω ἐκμαγεῖον διὰ νὰ τὸ βάλω εἰς τὸ δωμάτιόν μου. Ἡγόρασα ἤδη ὠραῖαν κεραλὴν ἀγαλματίου, φέρουσαν ἔγχνη ἀρχαίου χρωματισμοῦ καὶ τρία ἀγγεῖα καλῶς διατηρούμενα. Κατὰ τὴν ἐπάνοδόν μου θὰ ἔχω συλλογὴν ἀξίαν νὰ στολίσῃ τὰς κομψότερας σκευοθήκας. Θὰ λάβω ἐξ αὐτῆς τὸ μέρος σου. Γράψε μου, ἂν ὁ σύζυγός σου ἔλαθε τὴν ἐλληνικὴν ἐφημερίδα(2), τὴν ὁποίαν τοῦ ἔστειλα καὶ τῆς ὁποίας ὁ δούξ τῆς Ὠμάλης εἶνε ὁ μόνος ἐκ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας ἡ συνδρομητής. Τὸ φύλλον αὐτὸ ἐμπνέεται ὑπ' ἐμοῦ. Τὰ δύο κύρια ἄρθρα εἶνε ἰδικὰ μου. Ἀλλὰ μὴν εἰπῆς τίποτε εἰς κανένα, καθὸσον μάλιστα ὁ συντάκτης καὶ οἱ Ἑλληνες διορθωταὶ τὰ παραμυρῶνον. Σὰς ἀσπάζομαι ὅλους.

Τῷ Κουβιλλιὲ — Φλερῦ

Πατήσια, 10 Ἰανουαρίου 1845.

(Περιγραφή ἐνδρομῆς εἰς Ἐπίδαυρον μετὰ τοῦ πρέσβους Πισκατόρη).

Τὰ βουνὰ τῆς Ἐπιδάουρου εἶνε ὠραῖα καὶ ἀρκετὰ γλοερά. Δεσπόζουσι ὀλόκληρον τὸν κόλπον τῆς Αἰγίνης. Μετὰ δίωρον πορείαν διὰ δρόμων μυθωδῶς δυσβάτων, εὐρέθημεν αἴφνης ἀπέναντι ἐνὸς τῶν ὠραιότερων τοπίων, τὸ ὅποιον γνωρίζω ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν κομῶπολιν Πιάδαν, ἣτις ἐγείρεται εἰς τὸ βάθος κοιλάδος ἀποληγούσης εἰς τὴν

(1) ΣΗΜ Μ. Ἄρα γε τὸ ἀνεκδότον εἶνε ἀκριβὲς ἢ ὁ Γάλλος διπλωμάτης θύει μετὰ πολλῆς προθυμίας εἰς τὴν μακίαν τῆς εὐφροῦς κακολογίας;

(2) ΣΗΜ Μ. Πρόκειται περὶ τοῦ Moniteur Grec, ὀργάνου τῆς γαλλικῆς πρεσβείας.

θάλασσαν καὶ σχηματιζομένης ἀπὸ τοὺς γραφικωτέρους βράχους τοῦ κόσμου. Τὴν κορυφὴν αὐτῶν ἐπιπέφουσι τὰ λείψανα παλαιοῦ φοινικικοῦ φρουρίου, ἀπὸ τῶν ῥωγμῶν των δ' ἀναφύονται γιγαντιαῖα κάκτοι. Ἡ ἀφίξις μας ἐνεποίησε ζωηρὰν αἰσθησιν εἰς τὴν Πιάδαν. Ὄταν ὁ δῆμαρχος ἐμαθε ποτὸς ἦμεν, ἦλθε νὰ μὲ χαιρετίσῃ μὲ τὸν παπᾶν καὶ μὲ τὸν ἀγροφύλακα τοῦ χωρίου. Ἡθελαν νὰ μὲ συνοδεύσουν εἰς Ἐπίδαυρον, διὰ νὰ ἴδουν τὸν κ. Πισκατόρη. Ὑπεσχέθη νὰ τὸν φέρω εἰς Πιάδαν καὶ δὲν διέψευσε τὴν ὑπόσχεσίν μου. Ὄταν ἐπανήλθαμεν τὴν ἐπομένην, τὸ πανηγύρι εἶχε γέιναι σωστὸν. Μᾶς παρέθησαν ὀμηρικὸν συμπόσιον πλάφι, βραστάς ὀρνίθας, εἰς ἄκρον σκληρᾶς ἀρνὶ μαγειρευτὸν καὶ ἄλλο ἀρνὶ ψητὸν, ὅλα δὲ αὐτὰ συνοδεύομενα μὲ οἶνον, περιέχοντα ἀγρονον ῥητίνην. Ἡ ὑπηρεσία ἰδίως ἦτο περίεργος καὶ ἡ συμπεριφορὰ τῶν συνδαιτυμένων εἶτι μᾶλλον ἀλλόκοτος. Ἐπειδὴ ἔππεσε τὸ πηροῦνιον τοῦ κ. Πισκατόρη, ὁ ἀμφοτέρων ἐβγαλε ἀμέσως ἀπὸ τὸ στόμα τὸ ἰδικόν του καὶ τοῦ τὸ προσέφερεν, διέταξε δ' αὐτὸς νὰ τοῦ φέρουν ἄλλο καθαρόν! Ὁ γείτων μου εἶξ ἄλλου μὴ ἐθαξεν ἀπὸ τὸ πιάτο του ὅ,τι τεμάχιον τοῦ ἐφαίνετο καλόν. Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια ἐπίμαμεν εἰς ὑγίαν τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλικῆς. Ἡ ὀμήγυρις ἀνεμειψεν ἄρμα, ἱκανὸν νὰ τρέψῃ εἰς φυγὴν καὶ λίθους καὶ δύο ἢ τρία ποτήρια ἐθραύσθησαν συγκρούομενα. Ὁ λαὸς μᾶς ἠκολούθησε μέχρι νυκτός καὶ ἐπανήλθαμεν εἰς τὴν φυλακίδα διὰ δρόμων, οἱ ὁποῖοι θὰ μᾶς ἐτρόμαζον ἂν διηρχόμεθα δι' αὐτῶν ἡμέραν. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνικοὶ ἔπποι εἶνε ἀσφαλῆς, ἂν καὶ τὸ κυριώτερον μέρος τῆς τροφῆς των ἀποτελοῦν οἱ ῥαβδισμοί. Ἡθέλαμεν νὰ μείνωμεν ἀκόμη μίαν ἡμέραν εἰς τὴν Ἐπίδαυρον, διὰ νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰ ἀρχαῖα ἐρείπια, ἀλλ' ὁ καιρὸς ἐχειροτέρευσε πολὺ. Ἀπεπλεύσαμεν λοιπὸν καὶ κατόπιν φρενητιώδους θαλασσίας πόλλας, ἐφθάσαμεν εἰς τὸν Πειραιᾶ. Ἐδικαιοῦμεθα νὰ νομίζωμεν ὅτι τὰ βάσανά μας ἔληξαν. Πολλοῦ γε καὶ δεῖ! Φρικτὸν κάρρον, τὸ μόνον τὸ ὀπίθον ὑπῆρχεν εἰς τὴν πόλιν, ὅπου δὲν μᾶς ἐπερίμεναν, μᾶς προσεφέρθη. Δὲν ἠμπορούσαμεν νὰ κάμωμεν τοὺς δυσκόλους. Ἀνεχωρήσαμεν, ἀλλ' ὁ Κηφισὸς, ὁ συνήθως κοινορτώδης Κηφισὸς, εἶχεν ἐξογκωθῆ ἐκ τῆς βροχῆς καὶ ἡ ἀμαξία μας ἐσταμάτησεν εἰς τὸ μέσον, ὄχι τῶν νερῶν, ἀλλὰ τῆς λάσπης, εἰς τὴν ὁποίαν ἐβουτήχθημεν διὰ νὰ φθάσωμεν μέχρι τοῦ βατοῦ δρόμου. Εἴχαμεν τὴν ὄψιν ληστῶν. Ὁ κ. Πισκατόρης ἐφεν μαλακὸν πῖλον, ἐγὼ δὲ ταξιδιωτικὸν κασκέτον. Ἀμφότεροι δὲ εἶμεθα λασπωμένοι ἕως τὸν λαιμόν. Ὁ πρόξενός μας κ. Ρουζοῦ ἐφόρει πράσινον πανταλόνιον καὶ χιτῶνα ἐξ ἐρυθροῦ βελούδου, τὸν ὅποιον εὐτυχῶς ἐσκέπαζεν ὁ κηρωτὸς ἐπενδύτης του. Ἐβρεχεν, ἐφύσα καὶ μολονότι ἐπρόκειτο νὰ πεζοπορήσωμεν ἀρκετὴν ὥραν, ἐγέλων θορυβωδῶς, βλέπων τὴν κατάστασιν τῆς γαλλικῆς πρεσβείας. Αἴφνης ἐπεφάνθησαν ἵππες τινες ἦσαν ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ ἀκολουθία του! Ἐχαιρετίσαμεν χωρὶς νὰ παραχθῶμεν. Ὁ κ. Πισκατόρης εἰς τοιαύτας περιστάσεις εἶνε ἀξιοθαύμαστος. Διήλθαμεν τὰς Ἀθήνας μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας καὶ τὰ παλληκάρια μᾶς λατρεύουν πλέον ἢ ποτε ἄλλοτε.

Ἐρρωσο, ἀκριβὲ μου φίλε.

(Μετάφρασις Κ.)

ΕΞ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΒΑΠΤΙΣΤΙΚΟΝ

Κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐξεδόθησαν αἱ ἐπιστολαί τοῦ λόρδου Τσέστερφιλδ πρὸς τὸν υἱὸν του, αἵτινες εἰς πλείστας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας μεταφρασθεῖσαι κατέστησαν δημοτικώτατον τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως. Οἱ κοινοβουλευτικοὶ λόγοι καὶ τὰ ἄλλα ἔργα αὐτοῦ εἶχον λησμονηθῆναι ἐν ᾧ ἀπλήστως ἀνεγινώσκοντο αἱ πρὸς τὸν υἱὸν του ἐπιστολαί, γοητεύουσαι διὰ τὴν ἀπλότητά καὶ χάριν μεθ' ἧς ἐξετίθεντο ἐν αὐταῖς τὰ πορίσματα ἀσφαλοῦς γνώσεως τῶν ἀπαιτήσεων καὶ τῶν ἀδυναμιῶν τῆς κοινωνίας, πρὸς τὰς ὁποίας ἐθεώρει ἀναγκαῖον νὰ προσαρμολῇ τὸν βίον πᾶς εὐμοιρήσας ἀνωτέρως μορφώσεως. Διότι ἡ ἐλαφρὰ φιλοσοφία τοῦ Τσέστερφιλδ δὲν ἀναγνωρίζει ἄλλον ὑψηλότερον σκοπὸν τοῦ ἀνθρώπινου βίου ἀπὸ τοῦ νὰ εὐδοκίμη τις εὐαρεστῶν εἰς τὴν κοινωνίαν, αἱ δ' ἀρχαὶ αὐταὶ τῆς ηθικῆς αὐστηρᾶς ἠθικῆς του ἦσαν φαίνεται λίαν εὐπρόσδεκτοι εἰς τοὺς συγχρόνους του.

Αἱ ἐπιστολαί τοῦ Τσέστερφιλδ πρὸς τὸν υἱὸν του — ὅστις ἐν παρόδῳ εἰρήσῃ δὲν ἦτο νόμιμος — ἐξεδόθησαν μὲν τὸ πρῶτον τῷ 1774, μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ συγγραφέως, ἀλλ' εἶχον γραφῆναι εἰς ἐποχὴν πολλῶ προγενεστέραν, μὴ οὖσαι προωρισμέναι πρὸς δημοσιότητα. Μετὰ παρέλευσιν εἰκοσαετίας ἀπὸ τῆς συντάξεως αὐτῶν, ὁ εὐγενὴς λόρδος ἔγραψε καὶ ἄλλην σειρὰν ἐπιστολῶν πρὸς τὸν θετὸν αὐτοῦ υἱὸν καὶ κληρονόμον τοῦ ὀνόματός του, τὸν ἑπταετῆ βαπτιστικὸν τοῦ Φίλιππον Στάγγωπ, ἐκπαιδευμένον ἐν Λονδίῳ παρὰ τῷ Γάλλῳ Ρομπέρ, πρῶτον χοροδιδασκάλῳ. Τὰς ἐπιστολάς ταύτας, κατ' οὐδὲν ὑπολειπομένους τῶν πολυθυρήτων πρὸς τὸν υἱὸν ἐπιστολῶν, ἀνεκδότους μέχρι τοῦδε οὗσας, ἐξέδωκε πρὸ μικροῦ ἐν Ὁξωνίᾳ ὁ λόρδος Καρνάρβον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: «Ἐπιστολαὶ τοῦ Φιλίππου Δόρμερ, τετάρτου κόμητος τοῦ Τσέστερφιλδ πρὸς τὸν βαπτιστικὸν καὶ διάδοχόν του, ἐκδιδομέναι ἐκ τῶν πρωτοτύπων» (Letters of Philip Dormer, fourth earl of Chesterfield, to his godson and successor, edited from the originals by the earl of Carnarvon. Oxford, 1890). Ἐξ αὐτῶν μεταφραζομένων τινος ὡς δείγμα τοῦ ἐπιστολικοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Τσέστερφιλδ.

22 Σεπτεμβρίου 1762.

Μανθάνεις λοιπὸν χορὸν, ἀγαπητὸν μου ἀγόρι. Χαίρω πολύ, διότι πᾶς καλῶς ἀνατεθραμμένος ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ χάριν καὶ εἰς τὸ βᾶδισμά του, καὶ εἰς τὸν χαιρετισμὸν του, καὶ ὅταν κἀθηται καὶ ὅταν ἴσταται ἄρθιος καὶ εἰς ταῦτα ἰδίως συνίσταται ἡ μεγαλύτερα ὠφέλεια τοῦ χοροῦ. Ὁ διδάσκαλός σου θὰ

σε διδάξῃ βεβαίως ὅταν εἰσέρχῃσαι εἰς μίαν αἰθούσαν πῶς νὰ παρουσιάσῃσαι εὐπρεπῶς, ἤτοι μὲ ἀφέλειαν, χωρὶς προπέτειαν καὶ χωρὶς δειλίαν ἢ ἀτοπιὸν ἐντροπήν, μὲ τὸ θάρρος τιμίου ἀνθρώπου. Ὁ ἀγροίκος παρουσιαζόμενος ἐνώπιον ἄλλων εἶνε ἀτολμος καὶ ἐντροπαλός, ὥστε ἡμπορεῖ νὰ ὑποθέσῃ ὁ βλέπων αὐτὸν ὅτι κατὶ κακὸν διέπραξεν. Ἡ χάρις τοῦ σώματος προδιαθέτει ὑπὲρ σου ἐκείνους, οἱ ὅποιοι δὲν σε γνωρίζουν ἄλλοθεν. Ἐχε δὲ πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι οὐδὲν πρέπει νὰ παραλείπῃς ἐξ ὧν δύνασαι νὰ γείνης ἀρεστὸς εἰς τοὺς ἄλλους· τοῦτο εἶνε τὸ πρῶτιστον καὶ οὐσιαστέστατον ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Προσπάθει δὲ νὰ καθίστασαι ἀρεστὸς διὰ τῆς συμπεριφορᾶς σου, διὰ τοῦ ἤθους σου, διὰ τῶν πράξεών σου, διὰ τῆς εὐπροσηγορίας σου. Τὸ κέρδος εἶνε ἀντάξιον τοῦ κόπου, καὶ ἡ ἐπιδοκιμασία, τῆς ὁποίας θ' ἀξιωθῆς, θὰ ἰκανοποιήσῃ ἀρκούντως τὴν ματαιοφροσύνην σου καὶ τὴν φιλαυτίαν σου. Λόγου χάριν, μικρὸν τὸ ἔχεις, νὰ μάθῃς ὅτι λέγουσιν περὶ σοῦ: τῇ ἀληθείᾳ αὐτὸς ὁ μικρὸς Στάγγωπ ἔχει πολὺ καλὴν ἀνατροφήν, εἶνε εὐγενέστατος καὶ χαριέστατος. Καὶ ὅμως ἀπὸ σε καὶ μόνον ἐξαρτᾶται ν' ἀκούῃς τοιοῦτους ἐπαίνους περὶ τοῦ ἑαυτοῦ σου. Ἐχεις βεβαίως καὶ σὺ μικρὰν δόσιν ἀνθρωπίνης ματαιότητος, καὶ θὰ ἐλυπούμην πολὺ ἂν δὲν εἶχες, διότι συχνότατα ἡ ματαιότης γίνεται αἰτία πολλῶν ἀγαθῶν. Νέος ἄμοιρος ματαιότητος, οὐδένα ἔχων πέθον νὰ διακριθῇ, οὐδέλω φιλοδοξῶν νὰ φανῇ ἀνώτερος τῶν ὁμηλικίων, καθίσταται νωθρός, ῥάθυμος, ἀκηδής, ἐνὶ λόγῳ κτήνος. Χαίρε, ἀγαπητέ μου Ζήτω ἡ εὐθυμία! Ζήτω ὁ χορὸς! Ἔσο φαειρὸς καὶ ἐξυπνος. Σοῦ ἔχω ἑτοιμὸν ἐν μικρὸν δῶρον, τὸ ὅποιον θὰ λάβῃς τὴν πρώτην φοράν ὅπου θὰ παρουσιασθῆς εὐπρεπῶς καὶ μὲ χάριν εἰς τὴν ἀστροφῆν.

8 Δεκεμβρίου 1762.

Ἐπειδὴ εἰξεύρω ὅτι ἐπιθυμεῖς ὄχι μόνον γρόμματα νὰ μάθῃς, ἀλλὰ νὰ γείνης καὶ καλὸς ἄνθρωπος, σοῦ ἀναγράφω ἐδῶ τὸν διάλογον κυρίας τινὸς τῆς καλῆς τάξεως καὶ ἐνὸς νέου εὐγενοῦς κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, διότι τοῦτο ἡμπορεῖ νὰ σοῦ χρησιμεύσῃ εἰς παρομοίαν περίστασιν. Ὁ νέος εἶχεν ἔλθῃ νεωστὶ ἀπὸ τὴν ἐξοχίαν, ἡ δὲ κυρία συμπαθεῖσα πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς του, ἀνεδέχθη εὐχαρίστως νὰ τοῦ δώσῃ τὸ ἀπαιτούμενον στίλβωμα, διδάσκουσα αὐτὸν τὸν τρόπον τοῦ φέρεσθαι ἐν τῇ ἐκλεκτῇ κοινωνίᾳ. Ὅτε λοιπὸν ἐκάθισαν εἰς τὴν τράπεζαν τὸν ἠρώτησε: — Ἐπιθυμεῖτε ζωμὸν; — Ναι, κυρία. — Ἀν λά, κύριε, δὲν ἀποκρίνονται ποτὲ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἔτσι ἀποτόμως. — Πῶς ἔπρεπε ν' ἀποκριθῶ; — Ἐπρεπε ν' ἀποκριθῆτε: Ἄν ἀγαπᾶτε νὰ μοὶ κἀμετε αὐτὴν τὴν χάριν, κυρία; ἢ: Ἄν ἐτόλμων νὰ σᾶς βάλω εἰς αὐτὸν τὸν κόπον. — Ἀλλοτε οὕτω θὰ λέγω. — Ἀκουμᾶτε βλέπω τοὺς ἀγκυῶνάς σας εἰς τὴν τράπεζαν αὐτὸ δὲν ἐπιτρέπεται· εἶνε πολὺ ἄκοσμον. — Θὰ προσέξω νὰ μὴ τὸ ξανακάνω. — Ἐπιθυμεῖτε νὰ σᾶς βάλω ἀπὸ αὐτὸ τὸ μέρος, κύριε; — Ἄν ἀγαπᾶτε νὰ μοὺ κἀμετε αὐτὴν τὴν χάριν, κυρία... — Ἐξαίρετα, παρατηρῶ ὅτι ἐφαρμόζετε ἀμέσως τὰ παραγγέλματα μου. Ἀλλά, καλέ, τί βλέπω; Μ' ἐτρομάξατε! μήπως θέλετε νὰ κίψετε τὸν λαιμὸν σας; — Τί ἐννοεῖτε, κυρία; — Ἐβάλετε τὸ μαχαίρι εἰς τὸ στόμα σας· τὸ φαγητὸν τὸ τρώγουσι μὲ τὸ περόνιον

ἢ μὲ τὸ κοιλίριον· ὅστις σᾶς ἴδῃ νὰ βάλετε τὸ μαχαίρι εἰς τὸ στόμα θὰ φρίξῃ, διότι θὰ ὑποθέσῃ ὅτι θέλετε νὰ τὸ καταπίετε. — Καὶ ὅμως εἶδα πολλοὺς νὰ καταπίουν μαχαίρια καὶ σπαθιά. — Δὲν ἀμφιβάλλω, ἀλλὰ κανένα καλὸν ἄνθρωπον δὲν θὰ ἴδῃτε νὰ τὸ κάμῃ. — Εἰς ὑγίαν σας, κυρία. — Σᾶς παρακαλῶ, δὲν λέγουσιν ποτὲ ἔτσι. Ὅταν κανεὶς θέλει νὰ πῆ εἰς ὑγίαν κυρίας, ἢ καὶ ἀνδρὸς ἀκόμη, πρὸς τὸν ὅποιον ἔχει σέβας, λέγει: Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ πῶ εἰς ὑγίαν σας· ἢ: Ἐπιτρέπετε νὰ πῶ εἰς ὑγίαν σας; ἢ: Ἄλλο πάλιν αὐτό! — Ποῖον, κυρία; — Ἐμπουκώθητε μεγάλα κομμάτια, ὥστε ἐφούσκωσε τὸ πρόσωπόν σας, ὡς τῶν χωρικῶν ὅταν φουσῶν τὴν φωτιάν. Εἰς τὴν καλὴν κοινωνίαν αὐτὸ οὐδέποτε γίνεται, καὶ ὅμως τρώγουσιν καὶ αὐτοὶ ἀρκετὰ καὶ ἄφθονα. — Θὰ τὸ ἐνθυμούμαι καὶ δὲν θὰ τὸ ἐπαναλάβω. — Πολὺ καλά, ἀρκετὰ εἶνε αὐτὰ διὰ σήμερον. Ἀλλοτε θὰ σᾶς εἴπω καὶ ἄλλα πολλὰ περὶ τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς. — Θὰ μὲ ὑποχρεώσετε τὰ μέγιστα, κυρία, διότι πολὺ ἐπιθυμῶ νὰ μάθω νὰ φέρωμαι ὅπως πρέπει.

Ἰανουάριος 1762

Πρὸς μὲν τοὺς ἀνωτέρους σου πρέπει νὰ ἔχῃς σέ-

ΜΙΚΡΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΕΡΩΤΗΣΙΣ

Πρὸς ποῖον ἐλάττωμα ἀνδρὸς καὶ πρὸς ποῖον ἐλάττωμα γυναικὸς εἶσθε ἐπιεικέστερος;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Αἱ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀπαντήσεις δὲν εἶνε πολυάριθμοι, ἐνῶ ἀκριβῶς ἐπ' αὐτοῦ πᾶς τις ἠδύνατο νὰ εἴπῃ τὴν γνώμην τὴν ὅποιαν ἐκ πείρας ἐσχημάτισε, ἀνευ ψυχολογικῶν ἐρευνῶν καὶ ἐπιπλοκῶν καὶ συμπερασμάτων ἀμφιβόλου γνησιότητος, καθ' ὅσον τὸ ζήτημα ἦτο τὸ πάντων ἀπλούστατον. Διατὶ ἀπέσχον πολλοὶ ν' ἀπαντήσωσι, οἵτινες μάλιστα προθύμως, ἂν ὄχι εὐστόχως, ἀπήντησαν εἰς πάντα τὰ λοιπὰ; Ἐξ ὑπερβολικῆς ἐπιεικείας δὲν εἰξεύρουσι τί πρῶτον καὶ τί δεύτερον νὰ συγχωρήσωσιν ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων ἐλαττωμάτων, προθύμως νὰ δώσωσι γενικὸν συγχωροχαρτίον πρὸς πάντας διὰ πάντα καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐπομένως; Ἡ ἐξ ἀμειλίκτης αὐστηρότητος δὲν ἐννοοῦσι νὰ φανώσιν ἐπιεικεῖς καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ μικρὰ ἐλαττώματα ἀβλαβῆ ἄλλως τὰ προερχόμενα ἐξ αὐτῆς τῆς φυσικῆς καὶ ἠθικῆς ἀτελείας τοῦ ἀνθρώπου; Ἡ μήπως συνέθη παρὰ τοῖς πολλοῖς τὸ ἐξῆς: Προκειμένου νὰ συγχωρήσωσι ἐν ἐλαττωμα, φυσικῶ τῷ λόγῳ θὰ ἐσυγχώρουν τὸ μεγαλύτερον ἐκ τῶν ἐλαττωμάτων τὰ ὅποια αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἔχουν, διότι ἂν δὲν εἶνε πρὸς τοῦτο ἐπιεικεῖς διατὶ δὲν τὸ διορθῶνουν λοιπόν; Ἄλλ' εἶνε δυνατὸν νὰ γνωρίζῃ κανεὶς τὰ ἐλαττώματά του; Πολλοὶ εἶνε ἑτοιμοὶ νὰ διαμκρτυρηθοῦν καὶ νὰ ὑποστηρίζουν ὅτι τὰ γνωρίζουν καὶ οὔτε τὰ κρύ-

βας καὶ ὑποταγῆν, πρὸς δὲ τοὺς ἴσους σου νὰ εἶσαι εὐγενής, εὐπροσηγορὸς καὶ περιποιητικὸς καὶ πρὸς τοὺς κατωτέρους σου εὐμενής καὶ ἀφελής. Ἄλλ' εἰξεύρεις ἀρά γε ποῖοι εἶνε οἱ ἀνώτεροι, ποῖοι οἱ ἴσοι καὶ ποῖοι οἱ κατώτεροί σου; Ἄς ἐξετάσωμεν ὀλίγον αὐτὸ τὸ ζήτημα. Κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ἡ ὑπηρετρία τοῦ κυρίου Ρομπέρ εἶνε ὅσον καὶ σὺ εὐγενής· διότι ἔχει καὶ αὐτὴ πατέρα καὶ μητέρα, πάππον καὶ μᾶμμην καὶ προγόνους μεχρι τοῦ Ἀδάμ· ἀλλὰ τὸ κακὸν δι' αὐτὴν εἶνε ὅτι δὲν ἦσαν ὅσον καὶ οἱ ἴδιοί σου πλούσιοι, καὶ ἐπομένως δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τῆς δώσωσι καλὴν ἀνατροφήν, ὡς οἱ ἴδιοί σου εἰς σέ. Αὐτὴ λοιπὸν εἶνε ἡ μόνη διαφορὰ μεταξὺ σας· ἐκείνη μὲν σοῦ παρέχει τὰς ὑπηρεσίας τῆς, καὶ σὺ τῆς παρέχεις χρήματα. Μὴ κομπάσης λοιπὸν ποτὲ διὰ τὸ γένος σου, τὸ ὅποιον κατ' οὐδὲν εἶνε ἀνώτερον τοῦ γένους τῆς ὑπηρετρίας· ἀλλὰ προσπάθει νὰ γείνης κατὰ τὴν ἀρετῆς καὶ τῶν χρηστῶν ἠθῶν, διότι αὐτὴ εἶνε ἡ μόνη καὶ ἀληθὴς εὐγένεια. Ὅστις κομπάζει διὰ τὸ γένος του καὶ καταφρονεῖ ἐκείνους τοὺς ὅποιους ἀρέσκειται νὰ ὀνομάζῃ παρακατινοὺς εἶνε τὸ μωρότερον καὶ γελοιωδέστερον ζῆλον τοῦ κόσμου.

Δὲν τὰ διορθῶνουν, διότι δὲν ἔχουν τὴν δύναμιν, ἀδιάφορον—ἀλλὰ τὰ γνωρίζουν. Αὐτὸ φαίνεται ἐν μέρει ἀληθές. Ὅχι σπανίως ἀκούομεν τοὺς ἄλλους, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι μας ἀκούουν, ἐξομολογουμένους μετριοφρόνως καὶ ἐν συντριβῇ ἐλαττώματα καὶ σφαλματα. Ἀλλὰ τί εἶδους ἐλαττώματα εἶνε αὐτὰ; Ἄν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶχον μόνον ἐκεῖνα τὰ ὅποια δῆθεν ἐξομολογοῦνται, ἡ γῆ θὰ ἦτο παραδεισος καὶ δὲν θὰ ὠνευροπολοῦμεν τὴν μέλλουσαν ζωὴν τὸσον διάφορον τῆς ἐπιγείου. Ἄν ἐξετάσωμεν τὰ τὸσον εὐκόλως ὑπ' ἑκάστου καταδηλούμενα ἐλαττώματα θὰ εὐρωμεν ταῦτα ἢ ὅλους ἀσήμαντα ἢ ἀνυπαρκτά ἢ καὶ ἔχοντα ἀξιώσεις προτερημάτων. Ἡ εὐλιχρίνεια αὕτη, ἡ μετριοφροσύνη, ἡ ταπεινότης, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ προσωπίδες τοῦ ἀνθρώπινου ἐγωισμοῦ. Ὁμοιάζομεν κατὰ τοῦτα τοὺς ταξιδιώτας τοὺς ἐπιδεικνύοντας προθύμως εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ τελωνείου ἀσήμαντα ἀντικείμενα ἐκ τῶν ἀποσκευῶν τῶν ὅπως πείσωσιν ὅτι δῆθεν οὐδὲν πολυτίμον κρύπτουσιν ἀπ' αὐτῶν εἰς τῶν κιβωτίων τὰ βάρη. Ὁμοιάζομεν ἀκόμη τοὺς χριστιανούς τοὺς ἀναφέροντας πρὸς τὸν πνευματικὸν ἐλάχιστά τινα παραπτώματα μετὰ συντριβῆς ὅπως βεβαιωθῆ καὶ αὐτὸς (καὶ ὁ Θεὸς δι' αὐτοῦ!) ὅτι εἰς οὐδὲν μεγαλύτερον ἡμάρτημα ὑπέπεσαν. Ἡ ἀνθρωπίνη εὐλιχρίνεια εἶνε κόσκινον· ἀφίνει ὅλην τὴν σκόνιν νὰ πέσῃ εἰς τὰ ματὰ τῶν ἄλλων καὶ κρατεῖ τὰ χονδρὰ κομμάτια καλὰ κρυμμένα.

Καὶ τὴν ἀφορμὴν τῶν σκέψεων τούτων μοῦ ἔ-

δωκε τὸ πρῶτον χειρόγραφον τὸ ὅποιον ἀνέσυρα ἐκ τοῦ φακέλλου. Εἶνε ἀριστοῦργημα εἰλικρινοῦς ὑποκρισίας μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ὑπογραφῆς:

— Εἶμαι ἐπεικὴς πρὸς τὸ ἐλάττωμα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον βεβαίως ἔχω χωρὶς νὰ γνωρίζω.

Ἀθήναι

Ταρτούφος

Νὰ σὰς τὸ εἰπῶ ἐγὼ, κύριε Ταρτούφε, τὸ ἐλάττωμα σας εἰσθε ἐγνωστὴς ὅσον παίρνει καὶ ὑποκριτὴς ὅσον σηκώνει. Καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν εἰσθε καθόλου ἐπεικὴς πρὸς τὸν ἐγωισμόν καὶ τὴν ὑποκρισίαν τῶν ἄλλων, διότι συνήθως δὲν συγχωρεῖ τις εἰς τοὺς ἄλλους τὰ ἐλαττώματα τὰ ὑποῖα αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ ἔχει. Καὶ εἶνε μαλιστα τοῦτο εἰς τῶν ἀσφαλῶν τρόπων διὰ τοῦ ὁποῖου ἀποκαλύπτονται ξένα ἐλαττώματα. Πολλάκις μοῦ συνέβη ν' ἀκούσω τινὰ ἀμειλίχτως καταφερόμενον κατὰ τῶν φιλαργύρων ἢ τῶν δειλῶν ἢ τῶν ψευστῶν, καὶ ἑπτὰ φορές εἰς τὰς δέκα ἐπέισθην ὅτι αὐτὸς ἦτο καὶ φιλαργυρός, ἢ δειλὸς ἢ ψεύστης. Εἶνε παράδοξον τοῦτο καὶ ὅμως ἀληθές. Ὁ ἔχων ἐλάττωμα τι μισεῖ τοὺς ἔχοντας τὸ αὐτὸ ἐλάττωμα, ὅπως οἱ τεχνίται τοὺς ἑμοτέχνους, ἴσως ἐκ φόβου συναγωνισμοῦ!

Ἄς συλλέξωμεν τώρα μερικοὺς κόκκους κοινοῦ νοῦ οἱ ὅποιοι πίπτουν ἀπὸ τὸ σακκίον τῆς γνώσεως:

— Ἐκ τῶν τοῦ ἀνδρός: τὸ ἀγαπᾶν τὰς γυναῖκας — ἐκ τῶν τῆς γυναίκος τὸ ἀνεχεσθαι τὴν ἀγάπην.

Κεφαλῆνια

Κοσμικὸς

Κύριε Κοσμικέ, μετὴν ἀδειαν σας, αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα δὲν ἔχουν καθόλου ἀνάγκην ἀπὸ τὴν ἐπεικειαν σας. Φυλάξτε τὴν δι' ἄλλα.

— Εἰς τὴν ἀφηρημάδα τοῦ ἀνδρός καὶ εἰς τὴν δειλίαν τῆς γυναίκος.

Πέργος

Ἐπαρχιωτὴς

— Πρὸς μὲν τοῦ ἀνδρός, α') ὅταν δὲν φθάνῃ ἐγκαίρως εἰς τὴν ὀρισμένην ὥραν τοῦ δείπνου· β') ὅταν βᾶῃ τὰς λευκάς του τρίχας διὰ ν' ἀρέσκῃ — πρὸς δὲ τῆς γυναίκος: ὅταν ἐξ εὐφροσύνης προβαίνει εἰς φοβεράν πολυλογίαν.

Χίος

Ἀφελὴς

— Συγχωρῶ εἰς μὲν τὸν ἄνδρα τὴν πρὸς τὴν γυναῖκα ἀδυναμίαν, διότι αὐτὴ εἶνε μὲν ἐλάττωμα ἀλλὰ προδίδει ἀγαθὴν καρδίαν—εἰς δὲ τὴν γυναῖκα τὴν φιλαρέσκειαν, ἀφοῦ τὴν φυσικὴν ταύτην τοῦ θήλειως ἰδιότητα ὁ κόσμος ἐν τῇ γυναικί ἐσυνείθισε νὰ ἀποκαλῆ ἐλάττωμα,

Λευκάς

Κυρία Α. Σ.

Ὁ τῆς ἀνεξαντλήτου γυναικειᾶς ἀγαθότητος καὶ ἀμεροληψίας! εὗρε τρόπον νὰ συγχωρήσῃ ἡμῶν ἀνδρικὸν ἐλάττωμα καὶ ἐν ἡμῶν γυναικείον, διότι καὶ τὴν πρὸς τὴν γυναῖκα ἀδυναμίαν τοῦ ἀνδρός προκαλεῖ δὴ αὐτὴ ἡ γυναικειᾶ φιλαρέσκεια καὶ εἰσθε ἀπαραίτητος συνεργὸς τοῦ ἐλαττώματος τὸ ὅποιον ταχα μᾶς συγχωρεῖτε, Κυρία μου.

Καὶ μία συνοπτικὴ διαδικασίαι:

— Εἰς τὴν ζηλοτυπίαν!

Ταϊγίριον

Γ. Β.

Καὶ ἄλλη:

— Πρὸς τὴν οἰνοποσίαν καὶ τὴν πολυλογίαν!

Ἀθηναῖοι

Ἀνεχθεῖς

Ὁ ἀνεχθεὶς αὐτὸς βεβαίως θὰ ἔχῃ δύο εὐτυχίας: Δὲν θὰ οἰνοποτῇ καὶ διὰ τοῦτο εἶνε ἐπεικὴς πρὸς τοὺς οἰνοπότας, θὰ εἶνε βαρῆκος καὶ διὰ τοῦτο συγχωρεῖ τοὺς φλυαροὺς.

Προσοχή! ἔχομεν πάλιν νὰ κάμωμεν μετὰ γυναικειᾶς σοφιστείαις:

— Ἡ γυνὴ κατὰ τὴν ματαιότητα (γράφει κρυφότητα) μόνον ὑπολειπομένη τοῦ ἀνδρός, ἀνεῦ αὐτῆς ἠδύνατο νὰ διαμρισηθῆτῃ πᾶν δικαίωμα ὑπεροχῆς πρὸς αὐτὸν (sic) Διὰ τοῦτο εἶμαι ἐπεικὴς πρὸς τὴν ματαιότητα (γράφει κρυφότητα) τῆς γυναικὸς καὶ τὴν καλλιέργειαν τῆς ματαιότητος (γράφει κρυφότητος) ταύτης ὑπὸ τοῦ ἀνδρός.

Κωνσταντινουπολις

Εὔδα

Τὰ ἐκταλαχθετὰ καλὰ αὐτὰ; Μὲ ἄλλους λόγους ἡμεῖς κατορθώνομεν ἐνισχύοντες τὴν γυναικειαν κρυφότητα νὰ κρατοῦμεν κατὰ εἰς ὑποταγὴν τὰς γυναῖκας, ἄλλως θὰ μᾶς ἡμισθῆτον τὸ δικαίωμα ὑπεροχῆς αἰ ἐπαναστατρικῆ! Ὡ ἄνδρες ἀδελφοί μου, τώρα ποῦ τὸ ἐμάθαμεν αὐτὸ ἄς προσπαθῶμεν μετὰ πᾶσαν δύναμιν νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν κυριαρχίαν μας. Εὔδα, Εὔδα, ἂν δὲν ἔτρωγες τὸ μῆλον τοῦ Παρδαίσου δὲν θὰ εἶχομεν σήμερον ἀνάγκην νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὸσιν ταπεινὰ μῖσα ἐναντίον σου καὶ τῶν θυγατέρων σου.

— Συγχωρῶ ἐκ τῶν γυναικειῶν ἐλαττωμάτων ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἐνισχύουν τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, καὶ ἐκ τῶν ἀνδρικῶν ἐλαττωμάτων ἐκεῖνα, ἅτινα κρατύνουν τῆς γυναικὸς τὴν ἀγαθότητα.

Ἀθήναι

Ἀμαρικτίνη

Αὐτὸ μαλιστα, κόρη μου ἡ γερωντοκόρη μου, διότι ἡ γνώμη σου μαρτυρεῖ πείραν τοῦ κόσμου. Ὡστε κυρίως συγχωρεῖς τὴν γυναικειαν ἀσχημίαν, ἡ ὅποια κατ' ἐξοχὴν ἐνισχύει τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός καὶ τὴν μωρίαν, ἥτις κρατύνει τὸσιν τῆς γυναικὸς τὴν ἀγαθότητα, ὥστε ἐνίστα μετὰ βλάβην αὐτὴν καὶ εἰς ἔρωτα πρὸς μωρὸν ἄνδρα!

— Συγχωρῶ ὅλα τὰ ἐλαττώματα τῶν φίλων μου καὶ δὲν συγχωρῶ οὔτε τὰ προτερήματα τῶν ἐχθρῶν μου.

Κέρκυρα

Ἀμειλίχτος

Τὰς γυναικῶν εἰς ποῖαν ταξιν θὰ θέσετε, κύριε ἀμειλίχτε;

Καὶ ὁ μεγαλόκαρδος:

— Ἐχω ἀπεριόριστον ἐπεικειαν πρὸς τὰ ξένα ἐλαττώματα τὰ ὅποια δὲν γνωρίζω.

Σμύρνη

Ἐπεικὴς

Νὰ χρηθῆτε τὴν ἐπεικειαν σας! Ὁμοιάζετε κυνηγὸν ὁ ὅποιος θὰ ἔλεγε γενναιοφρόνως:— Δὲν σκοτῶνω ποτέ τοὺς λαγούς ποῦ εἶνε κρυμμένοι εἰς τὰς τρύπας των.

Καὶ οἱ ἀμφίβολοι:

— Ὑπάρχουν ἐλαττώματα πρὸς τὰ ὅποια εἶμαι ἐπεικὴς ἢ ἀμειλίχτος κατὰ τὰ πρόσωπα καὶ τὰς περιστάσεις.

Βῶλος

Η. Δ.

— Δὲν ἔχω ὀρισμένην γνώμην ὑπάρχουν ἐλαττώματα τὰ ὅποια καποτε συγχωρῶ μετὰ ὅλην μου τὴν καρδίαν, ὅπως ὑπάρχουν καὶ προτερήματα τὰ ὅποια πάλιν καποτε μοῦ φαίνονται ἀσυγχώρητα.

Ἀλεξάνδρεια

Εἰς Ἀναγνώστης

Καὶ τώρα τὴν ταπεινὴν μου γνώμην διὰ νὰ

τὴν κρίνουν ἄλλοι ὅπως ἄλλων ἔκρινα ἐγὼ— χάριν ἰσότητος:

« Εἶμαι ἐπεικὴς πρὸς ὅλα τὰ ἐλαττώματα τὰ ὅποια ἡμποροῦν νὰ ἔχουν αἱ εὐμορφὶ γυναῖκες καὶ οἱ ἔξυπνοὶ ἄνδρες. »

Αἱ κακαὶ γλώσσαί εἰμποροῦν νὰ κρίνουν ὅπως θέλουν τὴν γνώμην μου, καὶ εἶνε ἕκαστος ἐλεύθερος ἀκριβῶς ἐκ ταύτης ὀρμώμενος νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐπεικειαν τοῦ εἰς ἐμέ— ἀλλ' εἰς τὸν ἑαυτὸν του ποτέ!

ΑΝΑΝΔΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΝΑΛΕΚΤΑ

Ἐνθάρρυνετὰ τὰ πτωχὰ παιδιά. Ὁ Jules Legrand, ὁ πρό τινας ἀποθανῶν γνωστὸς παρισινὸς ἔμπορος, διηγείτο πάντοτε εὐχαριστικῶς καὶ μετὰ συγκινήσεως τὸ ἐπόμενον ἐπεισόδιον τοῦ ἐμπορικοῦ βίου του: « Κατὰ τὴν οικονομικὴν κρίσιν τοῦ ἔτους 1857 κατὰ τὴν ὅποιαν πολλῶν τραπεζῶν ἡ πίστις ἐκλονήθη, ἤκουε καθ' ἡμέραν καὶ νέαν ἀπροσδόκητον χρεωκοπίαν. Καὶ ὁ ἐμπορικός μας οἶκος, ἀποτελούμενος ἀπὸ ἐμέ καὶ ἀπὸ δύο μελῆ νεώτερα, διέτρεχε τὸν ἔσχατον κίνδυνον. Διὰ νὰ πληρώσωμεν τὰ συναλλάγματα, τὰ ὅποια μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἦσαν ληξιπρόθεσμα, ἐχρειάζετο τὸ στρογγυλὸν ποσὸν πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων εἰς μετρητὰ οὔτε περισσώτερον οὔτε ὀλιγώτερον! Καὶ τὸ ταμεῖόν μας περιεῖχε ἑκατὸντάδας χιλιάδων φράγκων, ἀλλὰ... εἰς γραμμάτια, τὰ ὅποια κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν δὲν εἶχαν καμμίαν ἀξίαν. Ἐτρεξα δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ πρὸς εὐρεσίαν χρημάτων. Οἱ φίλοι τοὺς ὁποίους εἶχαμεν βοηθήσῃ ἄλλοτε εἰς δυσκόλους περιστάσεις ἢ εὕρισκοντο εἰς παραοσίαν μετ' ἡμᾶς θέσιν ἢ ἐζήτουν ἀναλλάγματα ἀσφαλῆ, καὶ ἡμεῖς ἄλλην ἀσφάλειαν δὲν εἶχαμεν νὰ δώσωμεν παρὰ τὸν λόγον τῆς τιμῆς μας. Δύο ἡμέρας ἔτρεχα ἄνω κάτω. Ἐπὶ τέλους ἐπίστρεψα ἀπηλπισμένος καὶ ἐκλείσα τὴν θύραν τοῦ γραφείου μου περιμένων ν' ἀκούσω τὰς τρομερὰς λέξεις: « Τὰ συναλλάγματά σας διεμαρτυρήθησαν. » Αἰφνὴς ἀνοίγει τὴν θύραν καὶ εἰσέρχεται χωρὶς νὰ κτυπήσῃ ἀνὴρ μεσόκοπος, ἀγνωστος ἐντελὸς εἰς ἐμέ. Ἡ ἀγαθὴ καὶ εἰλικρινὴς φυσιογνωμία του μετ' ἐπισειαν εὐθὺς ὅτι δὲν ἔμελλον ν' ἀκούσω ἐπικειμένην καταστροφὴν. — Κύριε Λεγκράν, μοῦ εἶπεν ἀφοῦ ἐκάθισε πλησίον μου, ἔμαθι ὅτι ἔχετε

ἀνάγκην χρημάτων. Τόσῃ ἐμπιστοσύνην μοῦ εἶχεν ἐμπνευσθῆ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ὥστε δὲν ἐδίστασα νὰ ἐξομολογηθῶ εἰς αὐτὸν τὴν δεινὴν θέσιν μας. — Ὑπογράψατε γραμμάτιον διὰ 500 χιλιάδων φράγκων μετὰ προθεσίαν ἐνός ἔτους καὶ ἀτόκως, καὶ λάβετε αὐτὴν τὴν ἐπιταγὴν. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὑπέγραψεν ἐπιταγὴν διὰ τὸ ποσὸν τοῦτο ἐπὶ τραπεζῆς πιστεως ἀκροδάντου, καὶ μοῦ τὴν ἐνεχείρισεν. Ἐν ᾧ δὲ ἐγὼ ἀπορῶν καὶ ἀφανὸς εἶδα εἰς αὐτὸν τὸ γραμμάτιον, αὐτὸς ἐξηκολούθησε: — Σεῖς βέβαια δὲν εἶνε δυνατόν νὰ μ' ἐνθυμηθε, σὰς εὐθυμοῦμαι ὅμως πολὺ καλὰ ἐγὼ. Ὅταν ἦσθε μέλος τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ σχολείου τοῦ Μεζιέρ ἐγὼ ἤμην παιδίον μικρὸν, μόνην προστασίαν ἔχον εἰς τὸν κόσμον τὴν ἀδύνατον, τὴν πτωχὴν μητέρα μου. Τὰ φορέματά μου ἦσαν τριμμένα, ἀλλὰ καθαρὰ πάντοτε. Ὅταν ἦλθεν ἡ σειρά νὰ ἐξετασθῶν οἱ μαθηταὶ τῆς τάξεώς μου τὰς ἐρωτήσεις ἀπευθύνετε σεῖς. Ἐστοχαζόμεν ὅτι θὰ ἐγκωμιάσετε καὶ θὰ χαϊδεύετε τὰ παιδιά τῶν ἀριστοκρατῶν καὶ τῶν πλουσίων καὶ ὅτι οὔτε θὰ κυττάτετε καὶ ἐμέ τὸ πτωχόν. Ἀλλὰ ὄχι. Εἰς τὰς ἐρωτήσεις, ἐνθυμοῦμαι, ἔτρεμα ἀπὸ ἐντροπῆν, ἐμπερθεύθη καὶ ἔκαμα μερικὰ λάθη. Ἀφοῦ ἐτελείωσαν αἱ ἐξετάσεις ἤλθετε κατ' εὐθείαν πρὸς ἐμέ μόνον. Μοῦ ἐχαϊδεύετε τὴν κεφαλὴν με πατρικὴν τρυφερότητα καὶ μοῦ εἶπετε ὅτι ἀπῆντησα ἐξαιρετα εἰς τὰς ἐρωτήσεις, καὶ ὅτι ἐὰν ἐπιμεληθῶ περισσώτερον θ' ἀπαντήσω ἄλλοτε ἀκόμη καλλίτερα· μοῦ εἶπετε ὅτι ὁ δρόμος τῆς προόδου καὶ τῆς τιμῆς εἶνε ἐξ ἴσου εἰς ὅλους ἀνοικτός, καὶ ὅτι, ἂν ἔχω ἀπόφασιν στερεάν, θὰ φθάσω βέβαια εἰς τὸν σκοπόν. Αὐτὰ τὰ παρηγορητικὰ καὶ προτροπικὰ σας λόγια με ἐνεθάρρυναν κατὰ τὰς προσπάθειαις καὶ τὰς δοκιμασίας μου· καὶ ὅλην τὴν καρτερίαν ἡ ὅποια ἐχρειάζετο διὰ ν' ἀναδειχθῶ νικητὴς ὀφείλω μόνον εἰς αὐτὴν σας τὴν ἐνθάρρυνσιν. Ὅσάκις ἡ ἐπιτυχία στέφῃ τὰς προσπάθειαις μου ἀδύνατον νὰ μὴ σὰς ἐνθυμηθῶ καὶ νὰ μὴ εὐλογῶ τ' ὄνομά σας. Τώρα ἔγεινα, πλούσιος καὶ ἐπιτρέψατε εἰς ἐμέ τὴν ἐλαχίστην ταύτην ἐκφρασίαν τῆς εὐγνωμοσύνης μου διὰ τὸν πολυτιμώτατον ψυχικὸν πλοῦτον τὸν ὅποιον ἐχορηγήσατε ἄλλοτε εἰς τὸ πτωχὸν παιδίον... Ἡμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε καὶ τὴν ἰδικὴν μου καὶ τοῦ ἀνεκτιμήτου ἐκείνου ἀνδρός τὴν συγκίνησιν. Δὲν περιγράφεται. Καὶ ποῦ νομίζετε ὅτι εὐρέθη τὸ γραμμάτιον κατὰ τὴν λῆξιν τῆς προθεσμίας; ἀδύνατον νὰ μαντεύσετε! Τὸ γραμμάτιον, ἔλεγε περαινῶν τὴν διήγησιν ὁ Legrand, ἐδωρήθη εἰς τὴν ὀρφανὴν ἐγγονὴν μου! Ὡ! καρδίαι τοιαῦται φέρουν τὴν γῆν πλησιέστερον τῷ οὐρανῷ!»

Ἡ Παλμεστον καὶ αἱ περθεραὶ. Κατ' αὐτὰς ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων παρεδέχθη εἰς δευτέραν ἀνάγνωσιν, διὰ ψήφων 222 κατὰ 155, τὸ νομοσχέδιον δι'

οὐ ἐπιτρέπεται εἰς τὸν χηρεύσαντα ὁ γάμος μετὰ τῆς ἀδελφῆς τῆς ἀποθανούσης συζύγου του. Ὅτε πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπεβλήθη εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Βουλὴν τὸ νομοσχέδιον ὀλίγους ἤριθμοι τοὺς ὑπεράμους καὶ ἀπερίφθη μάλιστα ἐπανειλημμένως πρὶν γείνη δεκτὸν εἰς πρώτην ἀνάγνωσιν. Ἐκ τῶν ἀγορευσάντων τότε κατὰ τοῦ νομοσχεδίου ἦτο καὶ ὁ περιφανὴς Πάλλμερστον ὅστις ἐπέρανε τὴν ἀγόρευσιν μετὰ τοῦ ἰδιάζοντος εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς *humour* ὡς ἐξῆς: « Εἶπα διὰ μακρῶν τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους τάσσομαι κατὰ τοῦ νομοσχεδίου. Ἄλλ' ὡς εἰλικρινὴς πολέμιος ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι ὑπάρχει ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπιχειρήμα ἰσχυρότατον, τὸ ὁποῖον ἀπορῶ πῶς διέφυγε τὴν δευδερκείαν εὐφροσύνης ὁμηγεμάτων, δηλαδὴ ὅτι ὁ νυμφεύμενος τὴν ἀδελφὴν τῆς ἀποθανούσης συζύγου, καὶ ὄχι ξένην, ἀποφεύγει δοκιμασίαν κατὰ τὴν ὁμοίαν δευδερκείᾳ καὶ ὁ καρτερικώτατος, διότι ἔχει μίαν μόνον, καὶ ὄχι δύο πενθεράς. » Καὶ ἡ Βουλὴ σύμπασα, ὁμόφρονες καὶ μὴ, ἐξεκαρδίσθησαν γελῶντες διὰ τὸ ἀπροσδόκητον ἐπιχειρήμα.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά. Τὸ διεθνὲς συνέδριον τῶν Ἀσιανολόγων κατὰ τὸ ἔτος 1890 θὰ συνέλθῃ ἐν Λονδίῳ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ σερ Ἐρρίκου Rawlinson καὶ τὴν τακτικὴν προεδρείαν τοῦ σερ Grant-Duff. Ἡ διάρκεια αὐτοῦ ὠρίσθη ἐννέα ἡμερῶν 1—10 Σεπτεμβρίου (ν.), ἐγένοντο δὲ 300 δηλώσεις ἀποδοχῆς ἐκ μέρους τῶν προσκληθέντων.

Θεατρικά. Ἐν τῷ παρισινῷ θεάτρῳ τοῦ Κωμικοῦ Μελοδράματος παρεστάθη πρὸ τινῶν ἡμερῶν μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας ὁ Δάντης, νέον μελοδράμα τοῦ Βενιαμίν Γοδάρ. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ μελοδράματος τούτου ἔχει ἐν συνόψει ὡς ἐξῆς: Ὁ Δάντης συνδιαλλάξας ἐν Φλωρεντίας τὰς διαμαχομένας πατρίδας τοῦ Γουέλφων καὶ Γιβελίνων καὶ ἐκλεχθεὶς ὑπ' αὐτῶν γουφαλόνερος (ἦτοι κυβερνήτης τῆς πολιτείας) μανθάνει ὅτι ἡ νεανίς ἦν ἡγάπα, ἡ Βεατρίκη, ἀρραβωνίζεται τὸν Συμεῶνα δὲ Βαρδῆ. Οὗτος δὲ πάλιν μανθάνει τοὺς ἔρωτας τοῦ Δάντου καὶ τῆς μηστῆς του καὶ ἔμπλεως ὀργῆς ἐξυφαίνει συνωμοσίαν καὶ ἀναγκάζει τὴν Βεατρίκην νὰ καταφύγῃ εἰς μοναστήριον ὅπως σώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ Δάντου ὅστις ἐκπατριάζεται, ἐπιτυχούσης τῆς συνωμοσίας. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ὁ Συμεὼν μετανοήσας μετακαλεῖ τὸν Δάντην ὅπως τὸν νυμφεύσῃ μετὰ τῆς Βεατρίκης· αὐτὴ ὅμως καταβληθεῖσα ἐκ τῶν ἐπαλλήλων δοκιμασιῶν θνήσκει, ἐκφωνοῦσα τὸ ὄνομα τοῦ ἑραστοῦ τῆς, ὅστις θ' ἀπαθανάτισεν αὐτὴν ἐν τῇ *Heia* *λωμωδιᾷ*.

— Τὸ πυροποληθὲν γερμανικὸν θέατρον τῆς Βουδαπέστης θ' ἀνοικοδομηθῇ διὰ μετοχικοῦ κεφαλαίου 500,000 φλωρινίων. Κατὰ τὴν ἀνοικοδομησιν θὰ γείνη ἐρ' ὅσον δύναται χρῆσις σιδηροῦ ὀλικοῦ.

— Καὶ ἐν Ἀμστελοδάμῳ ἀνεγείρεται μέγα δημοτικὸν θέατρον διὰ δημοσίας ἐγγραφῆς μετοχῶν ἀξίας ἐνὸς ἑκατομμυρίου δραχμῶν.

— Ἡ Ἀδελίνα Πάττη ἐπανῆλθεν εἰς Ἀγγλίαν ἐκ τῆς ἀνὰ τὴν Ἀμερικὴν θριαμβευτικῆς περιοδείας τῆς. Κατὰ τὴν ἀφίξιν τῆς εἰς τὴν ἐν Οὐάλλια ἰδιοκτητοῦ ἑπαυλίου Graig-y-Nos ἐγένετο δεκτὴ ἐνθουσιωδῶς ὑπὸ τῶν κατοίκων ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ καὶ προσεφωνήθη ὑπὸ τοῦ δημάρχου καὶ κατεφορτώθη ὑπ' ἀνθρώπων. Ἀφίξις δὲ στηθεῖσα ἔφερε τὴν ἐπιγραφὴν: « Καλῶς ἦλθε πάλιν, βασίλισσα τοῦ ἔσματος! »

Νεκρολογία. Ἀπέθανεν ἐν Βενετίᾳ ἐν ἡλικίᾳ 79 ἐτῶν ὁ Ἰωάννης Βελούδος. Ἕλληγν τὸ γένος, ἐπὶ πολλὰ ἔτη χρηματίας ἑφορος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἁγίου Μάρκου. Ἐν τῇ «Χρυσάλιδι» ἑλληνικῷ ἡμερολογίῳ, ὅπερ ἐν

Βενετίᾳ ἐξεδίδεν, ὁ Βελούδος ἐδημοσίευσεν πολλὰς ἀξιολογώτατας διατριβὰς περὶ τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ ἱστορίας τῶν μέσων χρόνων, ἐν δὲ τῷ περιοδικῷ συγγράμματι τοῦ Βενετικοῦ Ἰνστιτούτου ἐδημοσίευσεν ἐπίσης μελέτας τινὰς ἀρχαιολογικάς, ὧν αἱ πλεῖστα πραγματοποιοῦνται περὶ ἀρχαιοτήτων τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου. Τὸ σπουδαιότατον δ' ἔργον αὐτοῦ εἶναι ἡ ἱστορικὴ μονογραφία περὶ τῆς ἐν Βενετίᾳ ἑλληνικῆς κινήσεως.

— Ὑπεροδοσκοντούτης ἀπέθανεν ἐν Λονδίῳ ὁ μηχανικὸς James Nasmyth, ὁ ἐφευρέτης τῆς ἀτμοκινήτου σφύρας. Οὗτος προβεβηκῶς ἤδη τὴν ἡλικίαν ἤρχισεν ἀσχολούμενος περὶ τὴν ἀστρονομίαν, ἐδημοσίευσεν δὲ σπουδαιότατ' ἐπὶ τῆς σεληνῆς μονογραφίαν.

ΠΑΝΤΟΙΑ

Τὸ ἐν Νεῦ Ἰερσῆ τῆς Ἀμερικῆς πασίγνωστον ἐργαστάσιον βραβυτικῶν μηχανῶν Singers ἐκάη. Αἱ ζημίαι ἀνέρχονται εἰς ἐν ἑκατομμύριον λίρῶν στερλινῶν, τρισχίλιοι δ' ἐργάται ἀπέμειναν ἀνευ ἐργασίας.

ΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

Ἡ βασίλισσα Βικτωρία ἐώρτασε τὴν 12 (24) Μαΐου τὴν ἐβδομηκοστὴν ἐπέτειον τῶν γενεθλίων τῆς. Γεννηθεῖσα τὴν 12 (24) Μαΐου 1819 ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τὴν 8 (20) Ἰουνίου 1837 ὡς διάδοχος τοῦ ἀτέκνου θεοῦ αὐτῆς Γουλιέλμου Δ'. Τὴν 29 Ἰανουαρίου (10 Φεβρ.) 1840 συνεζεύχθη τὸν πρίγκηπα Ἀλβέρτον ἀδελφὸν τοῦ νῦν ἡγεμονεύοντος δουλὸς τοῦ Σάξ Κοβούργου Γότθα, διατελεῖ δ' ἐν χηρείᾳ ἀπὸ τῆς 2 (14) Δεκεμβρίου 1861.

Ἰχθυοπωλῆς. Εἰκὼν Καρλίνοι παριστῶτα Βενετῆν, κόρην ἐκφραστικωτάτην τὴν ὄψιν, ἧτις πωλεῖ ἀνὰ τὰς ὁδοὺς Ἰχθύς.

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

Φιλοσοφηήματα: Νεαροὺς κομψοῦμενος τῶν αἰθουσῶν: — « Ἄ Κυρία μου, δὲν το λέγω γιὰ νὰ σὰς κομπλιμεντάρω, ἔχετε ἐξωτερικὸν πριγκιπίστης· αὐτὸ τὸ στοματάκι σας, τὰ δοντάκια σας, τὸ χεράκι σας... ὅλα εἶνε μεγαλοπρεπέστατα. »

Ἐγγονοὶ καὶ μάμη. Οἱ μικροὶ ἐν ἀπουσίᾳ τῶν γονέων τῶν ἐχάλασαν τὸν κόσμον· καὶ ἡ γραῖα μάμη ἀπολέσασα τὴν ὑπομονὴν λέγει πρὸς τὸν μεγαλειότερον, τὸν ἐξαετῆ Νίκον: — Μὰ τὸ παρακάνατε σήμερα, παιδιά, καλλίτερα νὰ μὴ σὰς εἶχα ἐγγόνια ἀφοῦ εἴσθε τόσο ἄτακτα. Καὶ ὁ Νίκος: — Ἄν δὲν μὰς εἶχες ἐγγόνια πῶς θὰ ἦσυν γιαγιά;

ΤΡΕΙΣ ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ὅπως τὰ φυτὰ διὰ μετρίου ὕδατος τρέφονται, διὰ πολλοῦ δὲ σήπονται, ὁμοίως ἡ ψυχὴ διὰ μὲν τῶν συμμετρῶν πόρων κρατῶνεται, φθειρεται δὲ ὑπὸ τῆς υπερβαλοῦσης ὀδύνης.

*

Ἡ ἀνάπαυσις εἶνε ἄρτομα τῶν κόπων.

*

Ἐπάρχουσι περιστάσεις ἐν τῇ ζωῇ καθ' ἃς ἡ κατὰ τὸ φαινόμενον ἦττα εἶνε κρυπτή νίκη.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Οἱ τὰ πητες προφιλότερονται ἀπὸ τὸν σκῶρον βαντιζόμενοι, ἀφοῦ τιναχθῶσι καλῶς, διὰ διαλύσεως φανικοῦ ὀξέος, τὸτον ἀραιῶς, ὥστε νὰ μὴ φθῆρῃ τὸ ὕψισμα. Ὁ φαρμακοποιὸς γνωρίζει νὰ κατασκευάσῃ ταύτην ὕταν δηλώσεται τὴν χρῆσιν διὰ τὴν ὁποίαν τὴν προορίζετε.

Μικρὰ Οὐλοδύπεινα.